

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки,
управління та адміністрування

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Неізнестна О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 20____ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

освітньої програми «Фінанси, банківська справа і страхування»

на тему: «Управління кредитною діяльністю банку»

Виконала:

здобувач вищої освіти

Сурма Валерія Олександрівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

Керівник:

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та
публічного адміністрування д.е.н., доц. Іванова Н.С.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Форма здобуття вищої освіти Заочні
Ступінь магістр
Освітня програма 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.В Неізнана

підпис

« _____ » _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Сурмі Валерії Олександрівні

1. Тема роботи «Управління кредитною діяльністю банку»

Керівник роботи Іванова Н.С., д.е.н., доцент

затверджені наказом по університету від 28.08.2021р. № 328-с

2. Строк подання студентом роботи «01» грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова і періодична література з теми дослідження, данні мережі Internet, монографії, підручники, навчальні посібники, звіти НБУ, фінансова звітність АТ «Укрсиббанк»

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити: 1) Теоретико – методичні основи управління кредитною діяльністю банку. 2) Характеристика АТ «Укрсиббанк» та визначення його місця в банківській системі України. 3) Аналіз управління кредитною діяльністю банку.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиці ____, схеми ____, рисунки ____

6. Дата видачі завдання «30» серпня 2021р.

7. Календарний план

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 28.08.2021	
2	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 19.09.2021	
3	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 11.10.2021	
4	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.11.2021	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.11.2021	
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 29.11.2021	
7	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 02.12.2021	
8	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 06.12.2021	

Здобувач ВО

(підпис)

_____ Сурма В.О.

Керівник роботи

(підпис)

_____ Іванова Н.С.

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 64 , Рисунків 22 , Таблиць 102 , додатків 6 ,
графічного матеріалу _____ , використаних джерел 31

- Об'єкт дослідження: показники кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк».
- Предмет дослідження: теоретичні та практичні умови управління кредитною діяльністю банку
- Мета дослідження: розробка рекомендацій щодо вдосконалення кредитної діяльності досліджуваного банку
- Методи дослідження: метод синтезу, теоретико-аналітичний метод, метод аналізу, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення, методи індунції та дедукції, метод трендового аналізу
- Основні результати дослідження: досліджено результати управління кредитною діяльністю АТ «Укрсиббанк» (структура та динаміка кредитного портфелю, кредитні ризики та результативність кредитної діяльності), що дозволило сформулювати ряд рекомендацій щодо вдосконалення кредитної діяльності банку, а саме: розроблено оптимальну структуру кредитного портфелю, реалізація якої дозволить збільшити рівень доходності кредитної діяльності на 27 %; рекомендовано збільшити частку кредитів фізичних осіб, тому рекомендовано провести заходи щодо вдосконалення оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника-фізичну особу із застосуванням моделей скорингу та інтелектуального аналізу даних на базі адаптації існуючих практик
- Ключові слова: Управління, кредитна діяльність, кредитний ризик, кредитний портфель, оптимізація кредитного портфелю, скоринг

ЗМІСТ

Вступ	6
1. Теоретико – методичні основи управління кредитною діяльністю банку	8
2. Характеристика АТ «Укрсиббанк» та визначення його місця в банківській системі України	17
3. Аналіз управління кредитною діяльністю банку	29
Висновки і рекомендації	46
Список використаних джерел	54
Додатки А – Е	56

ВСТУП

Сучасний етап становлення ринкових відносин в економіці України характеризується посиленням ролі банківської системи у стимулюванні економічного зростання, що визначається активізацією кредитних вкладень комерційних банків у реальний сектор господарства. Кредитування як фундаментальна складова діяльності банків є головним джерелом забезпечення потреб суб'єктів господарювання та приватних осіб у грошових ресурсах, слугуючи основою для збільшення інвестицій, сприяючи неперервності і прискоренню відтворювального процесу та зміцнюючи економічний потенціал суб'єктів господарювання.

Ефективна та якісна кредитна діяльність сприяє максимізації дохідності як окремого банку, так і загального результату діяльності банківської системи України. Банки проводять аналіз кредитної діяльності, який здійснюється у двох напрямках: аналіз структури та динаміки кредитного портфеля; якісний аналіз кредитного портфеля. Саме банківські установи забезпечують взаємозв'язок між державою, товаровиробником і населенням шляхом здійснення між ними розрахунків, залучення тимчасово вільних коштів та надання позик.

Значний внесок у розробку питань управління кредитною діяльністю комерційних банків зробили сучасні зарубіжні вчені К. Ф. Блюмфілд, В. Лексис, Д. Мак Нотон, Е. Рід, С. П. Роуз, Дж. Ф. Сінкі. Дослідженню теорії та практики організації кредитних відносин сприяють праці вітчизняних учених-економістів А. А. Вишневського, Л. К. Воронової, О. А. Костюченка, В. Л. Кротюка, Н. С. Кузнецової, Т.Т. Ковальчука, В. Д. Лагутіна, І. М. Лазепка, А. М. Мороза, Л. О. Примостки, М. Ф. Пуховкіної, М. І. Савлука. Значний внесок у розробку питань щодо кредитної діяльності банківських установ та забезпечення фінансової стійкості банківської системи зробили вітчизняні економісти О.І. Барановський, Т. А. Васильєва, З. М. Васильченко, О. Д. Вовчак, О. В. Дзюблюк, І. Б. Івасів, В. М. Кочетков, С. В. Леонов, Б. Л. Луців, А. М. Мороз, Л. О. Примостка, І. В. Сала та інших.

Удосконалення кредитної політики банку, процесу формування його кредитного портфеля досліджується такими науковцями, як Г. М. Азаренкова, В. Д. Богданюк, А. В. Гаврікова, Л. О. Дзюблюк, Г. О. Панасенко та іншими.

«Водночас аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що не вирішеними остаточно залишається низка теоретичних і прикладних проблем. Потребують подальшого вивчення і розробки конкретні методи оптимізації питання ефективності процесу банківського кредитування, насамперед з метою пристосування до мінливих умов функціонування банківської системи, що загалом сприятиме ефективнішій діяльності кредитно-фінансових установ».

Актуальність зазначених проблемних питань, їх теоретичне та практичне значення зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, мету і задачі дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення кредитної діяльності досліджуваного банку.

Реалізація даної мети вимагає постановку і вирішення наступних завдань:

- розкрити значення та зміст управління кредитною діяльністю банку;
- дослідити існуючі методи управління кредитною діяльністю банку;
- дати характеристику АТ «Укрсиббанк» та визначити його місце в банківській системі України;
- проаналізувати стан управління кредитною діяльністю банку;
- розробити напрями оптимізації кредитної діяльності банку.

Об'єктом дослідження є показники кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк».

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні умови управління кредитною діяльністю банку.

Джерелами інформації для написання кваліфікаційної роботи виступили установчі документи АТ «Укрсиббанк» та елементи його фінансової та статистичної звітності, а також монографії, наукові публікації та матеріали конференцій.

Для вирішення поставлених завдань в роботі застосовувались такі методи дослідження, як: метод синтезу (при вивченні основних напрямів сучасних досліджень з теми роботи), теоретико-аналітичний метод (під час вивчення основних складових кредитної діяльності банку), метод аналізу (при опрацюванні статистичного матеріалу), горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, метод статистичних порівнянь, метод узагальнення (при формулюванні висновків), інтегральний метод та метод індунції та дедукції. Аналіз проводився за допомогою використання пакету прикладних програм MS Excel та MS Word. Крім того, застосовувалися прийоми спостереження, групування, класифікації та графічне зображення результатів.

1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

«Питання кредитної діяльності банку широко висвітлено в сучасній економічній літературі фінансово-банківського напрямку. При цьому її розглядають у різних аспектах: одні фахівці звертають більшу увагу на методіку здійснення кредитних операцій, інші розглядають процес кредитування з огляду на банківське або фінансове управління банку або в аспекті мінімізації кредитного ризику банку, або з точки зору аналізу кредитної діяльності банку» [1].

Дослідження сутності поняття «кредитна діяльність банку» показує, що однозначного трактування даного поняття не існує. Визначення поняття кредитної діяльності банку в більшості довідкових та енциклопедичних видань економічного спрямування відсутнє взагалі. Лише в «Енциклопедії банківської справи України» [2] наведено дефініцію кредитної діяльності МБРР. Проте вона зводиться до характеризування кредитної діяльності цього банку як основної форми діяльності міждержавної інвестиційної інституції, викладу її спрямованості, історії розвитку й організаційних засад, отже, не вносить ясності в розуміння економічної сутності базового економічного поняття «кредитна діяльність банку». На думку Малахової О.Л. та Тетюк С.В. «кредитна діяльність банку – комплексний процес із реалізації кредитних операцій із метою отримання прибутку, результатом якого є створення та розміщення на ринку кредитної послуги» [1].

З точки зору Волкової В.В., Волкової Н.І. та Ставської К.А. кредитна діяльність банку «...це складний процес щодо пошуку та залучення коштів, дешевших, ніж надання кредиту клієнтам на вихідних умовах, а також управління ризиками, що виникають при супроводжуваному процесу» [3].

Досліджуючи економічну природу кредитної діяльності, В.І. Волохов доводить, що кредитні операції не можна ототожнювати з кредитною діяльністю, вони є лише одним із її етапів, і вважає, що кредитна діяльність банку «...це комплексний процес із відтворення і реалізації кредитних послуг із метою отримання прибутку [4]. На думку О.Д. Вовчак, кредитна діяльність банку «...це система заходів комерційного банку в сфері кредитування його клієнтів, що здійснює банк для реалізації своєї загальної стратегії в певному періоді часу [5]. Однак це визначення є дещо вузьким, оскільки враховує тільки кредитування і не включає інших складників кредитної діяльності банку.

Л. Толстошеєва під кредитною діяльністю банків розуміє сукупність дій, спрямованих на формування необхідних обсягів кредитних ресурсів через залучення коштів юридичних і фізичних осіб та розміщення цих ресурсів на кредитному ринку з дотриманням загальноприйнятих принципів та наявних правових норм [6]. Такої ж думки дотримується Н. Островська, яка вважає, що кредитна діяльність банку «...це комплекс дій, спрямованих, окрім безпосередньої організації кредитного процесу, на досягнення високої ефективності кредитних вкладень, задоволення попиту на кредитні послуги,

мінімізацію кредитного ризику та формування стійких конкурентних переваг у кредитній сфері [7].

На думку Петрушко Я. Р. кредитна діяльність банку «...це складник банківської діяльності, що являє собою узгоджену за стратегічними і тактичними цілями сукупність внутрішньобанківських процесів і практичних дій, спрямованих на формування кредитних ресурсів та їх розподіл за контрольованого рівня ризиків з метою отримання прибутку» [8].

На думку Маслова А.І. «кредитну діяльність банків слід розуміти як багатогранну систему із певною сукупністю тісно взаємопов'язаних елементів, які виконують визначені завдання. Дане визначення є досить загальне та не має чіткого об'єкта, суб'єкта, мети та ін.» [9].

Вчений Крупка М. І. підкреслює, що «кредитну діяльність як економічну категорію слід розуміти як особливу форму цивільно-правових відносин у фінансовій сфері» [10].

Муха І. наголошує, що «кредитна діяльність – це сукупність заходів комерційної банківської установи в області кредитування клієнтів. Дане визначення є дуже вузьким, так як враховує тільки кредитування, та не включає інші складові кредитної діяльності» [11].

«Автори Денисенко М. П. та Кабанов В. Г. зазначають, що першим кроком формуються кредитні ресурси, надалі позичальник отримує їх у формі кредиту. З цього випливає наступне, що необхідною умовою здійснення кредитної діяльності банків є кредитні ресурси» [12].

«Головною метою кредитної діяльності будь-якого банку є бажання досягти комерційного зростання завдяки зміцненню та підвищенню надійності якості його кредитного портфеля. Якість кредитного портфеля визначається як сприятливий стан структури портфеля, при якому банківська установа буде мати можливість забезпечити максимальну дохідність при мінімальному рівні кредитного ризику та оптимальній ліквідності балансу» [3].

Логічна схема підпорядкованості базових понять кредитної діяльності банківської установи зображена на рис 1.1.

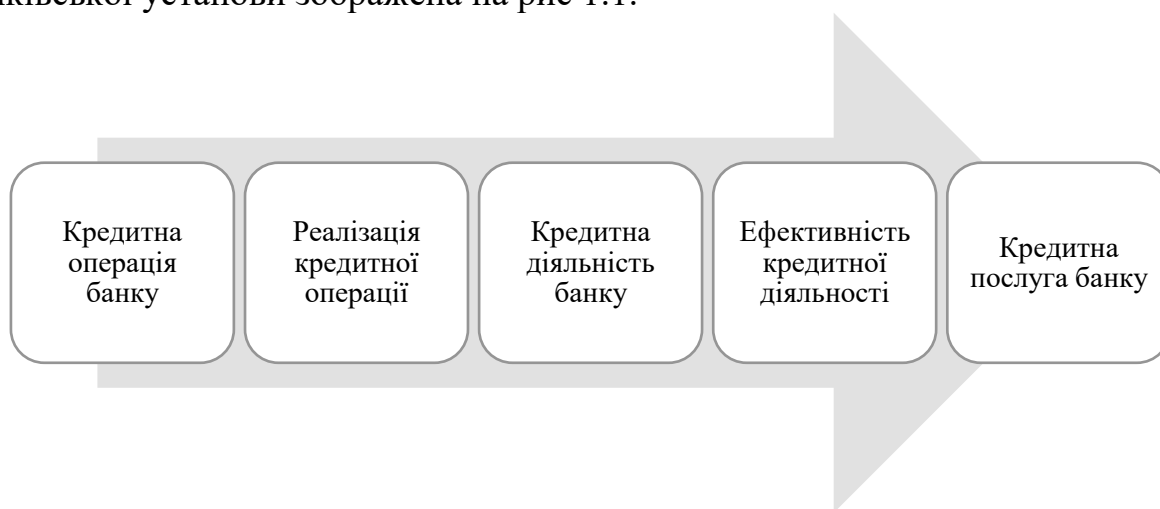

Рисунок 1.1 – Логічна схема підпорядкованості базових понять кредитної діяльності банківської установи (складено автором за даними [1])

Кредитній діяльності притаманні ознаки економічного, правового, соціального та комерційного характеру, сутність яких представлена на рис. 1.2.

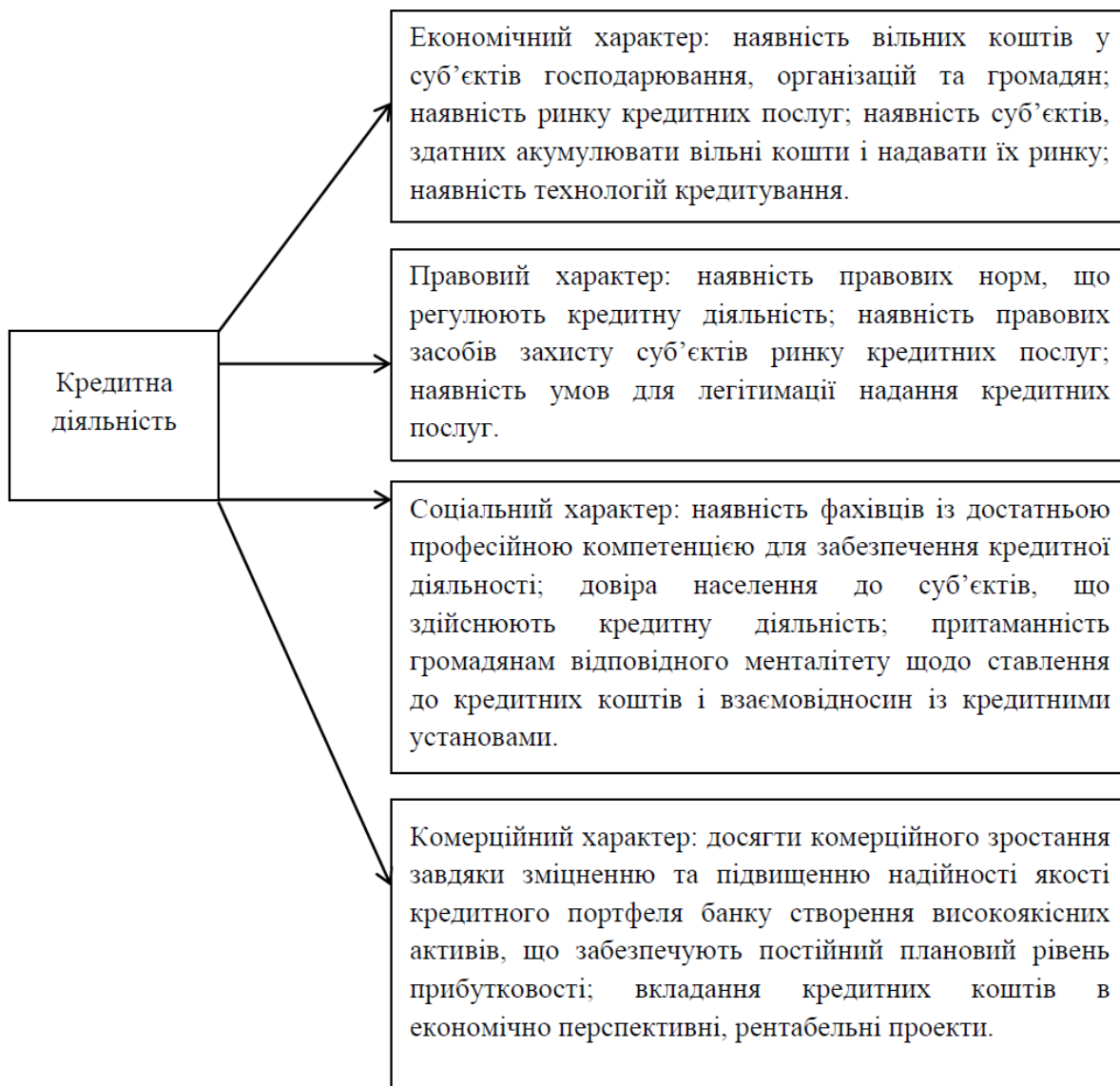

Рисунок 1.2 – Ознаки кредитної діяльності [13]

«Наявність даних ознак свідчить про те, що кредитна діяльність банків поєднує інтереси багатьох суб'єктів, а саме банківських установ і підприємств, суспільства і громадян, держави та її інституцій. Кредитна діяльність банків може бути ефективною лише за умови об'єднання інтересів банків, які для отримання прибутків акумулюють кошти, суб'єктів господарювання, яким необхідні фінансові ресурси для реалізації проектів та держави, яка зацікавлена у розвитку економіки та зростанні ВВП».

«Основна мета управління кредитною діяльністю полягає в тому, щоб організувати ефективне розміщення коштів банку в кредити і при цьому забезпечити: оптимальний рівень кредитного ризику; ліквідність; одержання прибутку від позичкових операцій; відповідність діяльності банку потребам економічної політики держави та інші. Досягнення вищезазначеної мети

дозволяє забезпечити динамічний розвиток та фінансову стійкість банківської установи» [14].

Волкова Н.І., Кункель А.О. вважають, що «...управління кредитною діяльністю на рівні банку доцільно охарактеризувати не лише як організацію кредитного процесу з чітким функціональним розмежуванням обов'язків кредитного персоналу, а як скоординовану сукупність дій у сфері розробки та реалізації кредитної політики, організації кредитного процесу на основі безпосереднього впливу на кредитний портфель для досягнення мети банку відповідно до його кредитної тактики та стратегії» [14].

Відповідно, основними елементами системи управління кредитною діяльністю є такі:

- організаційна структура управління кредитним портфелем;
- розробка стратегії і тактики кредитної політики;
- аналіз кредитного портфеля з метою покращення його кількісних і якісних характеристик.

Ефективність управління кредитної діяльності банків залежить від грамотної системи кредитного менеджменту, що передбачає таку організацію процесу кредитування, де системно враховані всі фактори, що впливають на кредитний процес у рамках сучасної наукової концепції банківського менеджменту.

«Забезпечення належного рівня ефективності кредитної діяльності банку відбувається протягом восьми етапів, які включають ряд аналітичних процесів з метою формування оптимальної структури, виявлення можливих ризиків та невідповідностей, що виникають або можуть виникати під час діяльності та потребують нагального вирішення (рис. 1.3)» [14]:

1. «Аналіз кредитної діяльності банку в попередньому періоді, який має на меті визначення динаміки обсягу, складу та рівня ефективності цієї діяльності, а саме, аналізують: загальний обсяг кредитного обігу; обіг та рівень використання кредитного потенціалу; структуру кредитного обігу за окремими формами та видами кредиту; питому вагу неповернених кредитів; середній рівень процентних ставок загалом та в тому числі за формами та видами кредиту тощо. Даний етап передбачає аналіз попереднього періоду, тобто, граничного перед нововведенням, що дає змогу зафіксувати фактичні показники для проведення порівняльного аналізу для минулих та планових результатів» [14].

2. «Даний етап передбачає дослідження факторів зовнішнього кредитного середовища та прогнозування розвитку, що має на меті визначення впливу форм державного регулювання економічного стану країни тощо» [14].

3. «Даний етап передбачає оцінку внутрішнього ресурсного потенціалу банку та можливість його розвитку, а саме: розмір статутного капіталу банку та можливість його нарощення; рівень прогресивності інноваційних технологій у галузі кредитного менеджменту; ефективність діючої структури та методів управління кредитної діяльності» [14].

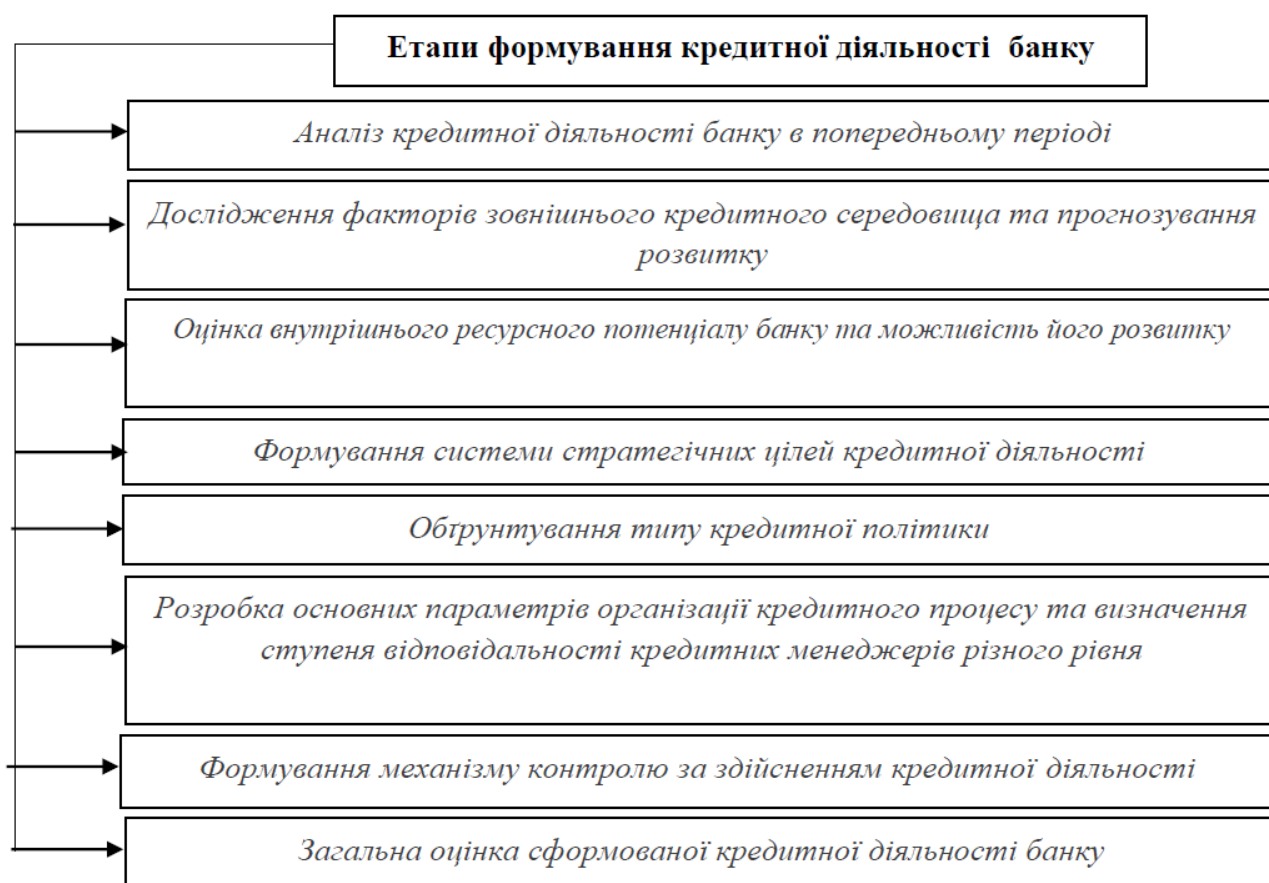

Рисунок 1.3 – Етапи формування кредитної діяльності банку [1]

4. «Даний етап передбачає формування системи стратегічних цілей кредитної діяльності. Вони повинні бути узгоджені зі стратегічними цілями банку, мати альтернативний характер та визначати основні напрями стратегії у галузі кредитування» [14].

5. «Даний етап передбачає обґрунтування типу кредитної політики як складової кредитної діяльності. Критерієм такого обґрунтування виступає рівень ризику цих операцій, які будуть здійснюватися у процесі кредитування» [14].

6. «Даний етап передбачає розробку основних параметрів організації кредитного процесу та визначення ступеня відповідальності кредитних менеджерів різного рівня. Цей етап має на меті визначення алгоритмів дій щодо прийняття відповідних управлінських рішень за кредитами, що стосується встановлення конкретних вимог, а саме: до прийняття на розгляд кредитної заявки від клієнта; до перевірки окремих даних, наведених у кредитній заявці; до процедури інкасації дебіторської заборгованості за наданими кредитами» [14].

7. «Даний етап передбачає формування механізму контролю за здійсненням кредитної діяльності, що має на меті розробку системи заходів щодо її реалізації в певному періоді» [14].

8. «Даний етап передбачає загальну оцінку сформованої кредитної діяльності банку. Вона включає: внутрішню збалансованість цільових показників за окремими напрямками кредитної діяльності банку; допустимість рівня ризиків, економічний ефект, пов'язаний із реалізацією кредитної діяльності тощо» [3].

«Стратегічне планування в банківських установах сьогодні, в умовах нестабільності фінансових ринків, в основному зосереджено на розробці та реалізації системи управління кредитною діяльністю. Така система об'єднує комплекс елементів, зокрема: стратегію і тактику кредитної політики, організаційно-нормативні засади управління, аналітичні процедури щодо оцінки кредитного портфеля з метою покращення його кількісних і якісних параметрів» [15].

«Оцінка ефективності кредитної діяльності банку визначається дохідністю кредитного портфеля та прийнятим банком кредитним ризиком, рівень якого суттєво може збільшитись у періоди економічних криз» [15].

Планування заходів з управління кредитною діяльністю банку неможливо без її кількісного та якісного аналізу. У процесі здійснення кількісного аналізу вивчається динаміка складу і структури загального кредитного портфеля за видами кредитів, напрямками розміщення, галузевою структурою, видами валют, строками надання, вартістю кредитування. «Якісна оцінка кредитного портфеля банку передбачає визначення питомої ваги проблемних кредитів, співвідношення простроченої та сумнівної заборгованості до акціонерного капіталу, якість забезпечення, співвідношення резерву на втрати за сумнівними боргами і сумою процентних доходів, ліквідність об'єкта застави» [16].

«Кредитний портфель – це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики. Дохідність і ризик — основні параметри управління кредитним портфелем банку. За співвідношенням цих показників визначається ефективність кредитної діяльності банку».

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за допустимого рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектору ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфеля концентрується в певних галузях економіки. Для іпотечних банків характерним є довгострокове кредитування.

«Для оцінки якості кредитного портфеля використовується запропонована НБУ класифікація кредитної заборгованості на п'ять груп, аналіз дотримання нормативів кредитного ризику та розрахунок різноманітних фінансових коефіцієнтів» [17].

«Існують традиційний та нетрадиційний підходи до управління кредитним портфелем банку. Традиційний підхід визначено як підхід, що ґрунтується на неформалізованих філософських методах пізнання (наукової уяви, інтуїції), використовує в розрахунках коефіцієнтний аналіз, функціонує у будь-якому середовищі, є простим, швидким та дешевим у застосуванні» [18].

«Нетрадиційний підхід – це підхід, що ґрунтується на загальнонаукових методах пізнання, використовує в розрахунках теорію ймовірності, статистику, економетрію, функціонує у стабільному ринковому ("ідеальному") середовищі,

є складнішим, повільнішим та дорожчим у застосуванні порівняно з традиційним» [18].

В прийнятті управлінських рішень щодо формування кредитного портфеля переважає традиційний підхід за рахунок того, що він діє в будь-якому середовищі, є простішим, швидшим та дешевшим. Практика демонструє, що успішність управління ефективністю банківських вкладень та формування ефективної структури кредитного портфеля банку багато в чому залежить від можливостей менеджменту банківських установ, що здійснює оптимальне формування та управління кредитним портфелем. «Будь-яке рішення щодо здійснення кредитної операції має базуватись на результатах аналізу співвідношення очікуваного доходу й ризику, адже якщо аналізується лише один показник, одержати достовірні результати досить складно. З цих позицій видається найбільш обґрунтованим оцінювати ефективність кредитних операцій банку за співвідношенням очікуваних доходів та кредитного ризику» [19].

«Ефективність управління кредитним портфелем обчислюється за співвідношенням таких параметрів кредитного портфеля як рівень його доходності та величина кредитного ризику за даною формулою»:

$$\text{ЕУКП} = \frac{\text{ДКП} - r_0}{\text{РКП}} \quad (1.1)$$

де ЕУКП – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем;

ДКП – доходність кредитного портфеля;

r_0 – безризикова ставка (облікова ставка НБУ);

РКП – ризик кредитного портфеля.

«За економічним змістом, запропонований коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем показує величину додаткових доходів, які одержить банк понад рівень облікової ставки НБУ, у розрахунку на одиницю взятого ним кредитного ризику.

Отже, вище його значення означатиме ефективніше управління кредитним портфелем комерційного банку і розцінюється як привабливіше» [14].

"Науковці продовжують пошук варіантів застосування економіко-математичного апарату методів для вирішення задач оптимізації кредитного портфеля. Так, І. Г. Сокиринська, Н. В. Валенюк, Г. О. Суботіна [24], пропонують власну математичну модель цієї задачі у вигляді лінійної оптимізаційної моделі, «цільовою функцією якої є прибуток банку від кредитних операцій. Функцію прибутку в роботі позначено Z . Вона залежить від часток ресурсів, вкладених у різні кредитні операції» [24]. На основі зазначеної моделі Колодізев О. М [25] пропонує «модель оптимізації кредитного портфеля комерційного банку» за рівнем доходності і ризику, де доданий показник ймовірності дефолту за видами позичальників, що дозволяє розрахувати оптимальне співвідношення часток в кредитному портфелі за видами позичальників з точки зору їх впливу на сукупні показники ризику і доходності кредитного портфеля за допомогою лінійного програмування.

«Математичну задачу пошуку оптимального портфелю можливо сформулювати наступним чином. Нехай необхідно сформулювати оптимальний кредитний портфель на основі інформації про кредитний портфель банку за видами позичальників (LP_i), питома вага i -го виду кредиту (за видами позичальників) «в загальному кредитному портфелі банку (k_i)» [25], доходності за ефективною ставкою відсотка (за видами позичальників, r_i), ймовірності дефолту за видами позичальників (d_i) та кількості видів кредитів (n)» [24]. Інтегральний показник, значення якого необхідно максимізувати (Z)».

«Обмеження складаються з вимог ризик-менеджменту банку щодо структури кредитного портфеля. Ці вимоги ґрунтуються на таких основних методах зниження кредитного ризику портфеля, як диверсифікація, лімітування та створення резервів. З метою забезпечення достатнього рівня диверсифікації можуть бути встановлені обмеження, згідно з якими частка кожного виду кредиту не повинна бути меншою від певної частки (k_i) сукупного кредитного портфеля. Підставою для існування обмежень також можуть бути вимоги НБУ, а саме: Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7); Норматив великих кредитних ризиків (Н8); Норматив максимального розміру кредитів, наданих одному інсайдеру (Н9); Норматив максимального сукупного розміру кредитів, наданих інсайдерам (Н10)» [24].

Припустимо, що питома вага i -го виду кредиту (за видами позичальників) «в загальному кредитному портфелі банку (k_i)» [25], не більше 50% і не менше 10% «в загальному обсязі кредитного портфелю» [25]. Загальна доля розрахункової питокої ваги кожного кредиту не більше 100% від існуючого, а загальний обсяг не менше фактичного. При цьому повинна виконуватись умова позитивного (плюсового) значення (k_i).

Задача знайти оптимальне значення питокої ваги i -го виду кредиту (за видами позичальників) в загальному кредитному портфелі банку (k_i), при якому інтегральний показник буде максимальним, з урахуванням обмежень, буде мати наступний вигляд:

$$Z = \sum_{i=1}^n (LP_i \times k_i \times r_i - LP_i \times k_i \times d_i) \rightarrow \max, \quad (1.2)$$

$$\begin{cases} k_i \leq k_{i \max} \\ \sum k_i \leq 100\% \\ k_i \geq k_{i \min} \\ k_i > 0 \\ LP_i \leq LP_{i \max} \end{cases}$$

«Таким чином, обмеження в загальній задачі лінійного програмування задані у вигляді лінійних нерівностей. Сукупність усіх допустимих планів задачі лінійного програмування утворює допустиме безліч рішень цього завдання. Вирішити задачу лінійного програмування - це значить, знайти всі її оптимальні плани або довести їх відсутність» [24].

Оптимізація досягається в тому числі і за рахунок зменшення кредитного ризику. До способів оптимізації кредитного ризику відносять інструменти і

прийоми, завдяки яким можливо досягти мету регулювання кредитних ризиків та забезпечити ефективну кредитну діяльність.

Оптимальна структура та якість кредитного портфеля чинить значний вплив на рівень загального ризику та надійності банку. Саме тому кредитна діяльність підпадає під державне регулювання, у вигляді певних обмеження, стандартів та правил.

«Правління Національного банку України постановою № 351 від 30.06.2016 затвердило «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [26]. Основними завданнями нормативного документа є «забезпечити повну та своєчасну оцінку банками величини кредитного ризику, що сприятиме коректному розрахунку їх капіталу та, в кінцевому результаті, посилить фінансову стійкість банківського сектора» [26].

Спрямування оптимізації та якісної оцінки кредитного портфеля орієнтовано на мінімізацію ризиків дефолту за активними операціями, які можуть призвести до можливих збитків для банку та взагалі до банкрутства.

В сучасних умовах діагностика, оцінка, аналіз, регулювання та прогнозування ймовірних фінансових ризиків при формуванні портфелю кредитів, залишаються найважливішими завданнями при управлінні роботою будь-якої банківської установи. «Їх рішення реалізується за допомогою пошуку співвідношення оптимальних обсягів фінансових ризиків банку з метою забезпечення постійного рівня прибутковості і прибутковості загалом банківської діяльності за наявних вимог та обмежень».

Незважаючи на існуючу систему нормативних умов щодо індикаторів фінансового ризику банку, встановлених Національним Банком України, обов'язкові нормативи не можуть замінити системи управління ризиками самої фінансової установи. Вони вбудовуються в цю систему як прикордонні індикатори якості, що сигналізують про можливий або фактичний розвиток несприятливого сценарію для банку.

Методи розрахунку ефективності управління кредитним портфелем дозволять менеджменту банку визначати оптимальні управлінські рішення, пристосовуючись до постійних змін у ринковому середовищі. Таким чином, це дасть можливість банківській установі виважено підходити до формування оптимального кредитного портфеля, зважаючи не тільки прибутковість, але і на реальний ступінь ризику кредитних операцій.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА АТ «УКРСИББАНК» ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО МІСЦЯ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

«UKRSIBBANK BNP Paribas Group є універсальним банком, який обіймає вищі рядки у фінансових рейтингах в Україні та надає послуги міжнародного рівня. UKRSIBBANK пропонує пакетні пропозиції та комплексні рішення, покращує та спрощує процеси, надає міжнародний супровід своїм клієнтам у країнах присутності Групи BNP Paribas» [21].

Історія UKRSIBBANK починається з 1990 р. Перші два роки на фінансовому ринку банк виступав як Харківський регіональний банк, який обслуговував великих корпоративних клієнтів.

У 1996 р. банк починає відкривати філії в інших регіонах України, а з 2000 р. будує ефективну роздрібну мережу. Активно працюючи з фізичними та юридичними особами, UKRSIBBANK постійно розширює перелік банківських послуг і продуктів та завойовує нові ринкові частки.

З 2000 р. банк стабільно утримує позиції лідера на ринку інвестицій, неодноразово отримуючи титул кращого інвестиційного банку країни.

У 2003 р. UKRSIBBANK перетворюється на національного лідера, упевнено входячи до десятки провідних банків України.

«У грудні 2005 р. відбулася офіційна церемонія підписання договору покупки 51% акцій третього найбільшого в Україні банку – UKRSIBBANK найбільшою міжнародною фінансовою групою BNP Paribas» [21].

У квітні 2006 р. стратегічним інвестором UKRSIBBANK з часткою 51% стала одна з найбільших у світі фінансових груп BNP Paribas. У 2009 р. частка була збільшена до 81,42%, а у 2010 до 99,99%.

У серпні 2011 р. завершилася процедура придбання 15% акцій UKRSIBBANK Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), після чого частка BNP Paribas склала 84,99%.

В лютому 2016 року розмір частки ЄБРР збільшився до 40%, таким чином, частка BNP Paribas склала 59,99%.

В лютому 2018 року BNP Paribas викупив у міноритаріїв акції UKRSIBBANK, збільшивши частку до 60%.

«За даними 2020 р. займає такі рейтингові позиції» [21]:

- Рейтингове агентство «Експерт-рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг UKRSIBBANK на рівні uaAAA за національною українською шкалою, що означає найвищий рівень кредитоспроможності (грудень 2020)

- TOP-3 найбільш стійких банків України за версією популярного в Україні інтернет-видання Forinsurer.com

- TOP Employer 2020 в Україні та Європі у складі BNP Paribas, сертифікація Top Employer Institute

- №1 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA

- №2 Найкращий інтернет банк за результатами FinAwards2020

- №3 UKRSIB online – Найкращий мобільний банк за результатами FinAwards2020

- TOP-3 кращих роботодавців фінансового сектору України за підсумками незалежного дослідження привабливості роботодавців Randstad Employer Brand Research

- Сертифікація Payment Card Industry Data Security Standard – міжнародний аудит безпеки за стандартом PCI DSS

- Програма підтримки жіночого підприємництва «Жінки в бізнесі» увійшла до першого звіту Глобального договору ООН від України про проекти в рамках досягнення 17 цілей сталого розвитку

- №1 серед банків України за лояльністю вкладників за версією порталу «Мінфін»

- №2 у рейтингу стійкості банків за підсумками 2-го кварталу 2020 року порталу «Мінфін»

- №2 у рейтингу життєздатності українських банків за версією незалежного бізнес-порталу Mind.UA

- Best Legal Departments 2020 за результатами незалежного дослідження «50 провідних юридичних департаментів України»

- №2 у рейтингу найнадійніших банків України за версією інвестиційної компанії Dragon Capital

- Краще місце для роботи – Кращий проект по роботі з брендом роботодавця, Премія HR-бренд Україна grc.ua

- Найкращий сервіс Premium Banking в Україні за версією Mastercard

- TOP-3 «Велопрацедавець 2020» за версією «U-Cycle – Асоціації велосипедистів Києва»

- «№1 «Ціль сталого розвитку №3 – Міцне здоров'я і благополуччя» у конкурсі кейсів з корпоративної соціальної відповідальності 2020, CSR Ukraine, Центр «Розвиток КСВ» [21].

АТ Укрсиббанк провадить свою діяльність на основі ліцензій (дозволів), виданих Національним банком України (надалі – «НБУ»), Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Міністерством фінансів України. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (реєстраційне свідоцтво № 086), який діє відповідно до Закону України № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2012 року (зі змінами). «Фонд гарантування вкладів фізичних осіб забезпечує повернення вкладникам депозитів до 200 тисяч гривень на одну особу у випадку прийняття рішення Національним банком України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та початку процедури виведення банку з ринку. Основним видом діяльності УКРСИББАНКУ є надання банківських послуг юридичним та фізичним особам на території України» [21].

Базові фінансові показники АТ «Укрсиббанк» за 2013-2020 роки представлено в табл. 2.1

Таблиця 2.1 - Фінансові показники АТ «Укрсиббанк» за 2013-2020 роки (складено автором за даними [21, 22])

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Розмір кредитного портфеля, млн. грн	14602	14905	20959	20679	22 221	26 138	21 371	21 067
Резерви під кредитні ризики, млн. грн	859	2135	3790	6792	6 476	3 570	1 975	1 977
Активи , млн. грн	24112	26337	43418	45367	46 577	52 681	53 776	72 522
Ліквідні кошти, млн. грн	3969	6007	1970	4008	4 641	5 203	5 904	6 769
Власний капітал, млн. грн	2650	1781	1803	4104	5 571	6 723	6 779	8 089
Статутний капітал, млн. грн	1774	1774	1774	5069	5 069	5 069	5 069	5 069
Загальний обсяг внесків, млн. грн	16632	17424	33300	36424	35 785	40 601	44 832	62 385
Депозити фізичних осіб, млн. грн	9163	8973	10872	11499	13 119	15 205	18 725	25 396
Боргові цінні папери, емітовані банком, млн. грн	271	2	0	0	0	0	0	0
Чистий прибуток, млн. грн	25	-870	23	-994	1 467	2 658	2 580	1 312
Рейтинг стійкості банків, млн.грн	4	4	3	6	2	2	2	4
Ренкінг НБУ за розміром активів, млн. грн	14	12	9	9	8	8	8	8

Важливою характеристикою діяльності банку є розмір його сумарних активів. Станом на кінець 2020 року активи АТ «Укрсиббанк» склали 72 522 млн. грн., що більше значення 2019 року на 18746 млн. грн або на 34,86%. Протягом всього періоду дослідження спостерігається позитивна тенденція до збільшення активів. Так, відносно 2013 року (базовий період) за результатами 2020 року обсяги активів Банку збільшилися в 3 рази:

2013 рік – 24115 млн. грн.;

2020 рік – 72 522 млн. грн.

Динаміка активів Банку протягом останніх років корелює із динамікою активів банківської системи України в цілому, рис.2.1.

Ліквідні кошти Банку також мають позитивну тенденцію до зростання: порівняно з 2019 роком зросли на 865 млн. грн або 14,65 %, відносно 2013 року – на 2 800 млн. грн або на 70,55 %. Але при цьому їх частка в структурі активів досліджуваного банку зменшується. Найвище значення зафіксовано у 2014 році на рівні 23% в структурі активів, найменше – в 2015 році. Станом на кінець 2020 року – 9%.

Окрім того зростає і частка активів АТ «Укрсиббанк» в структурі активів банківської системи, рис.2.2

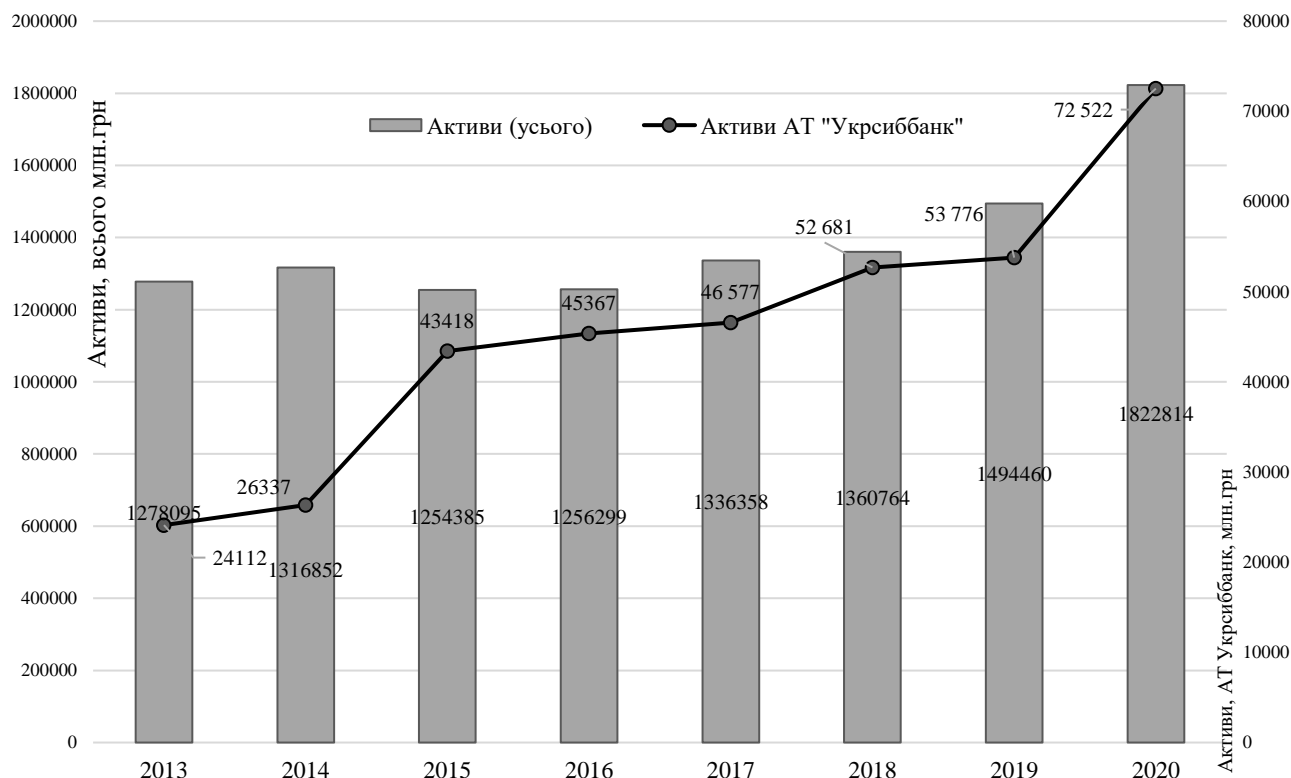

Рисунок 2.1 – Динаміка активів АТ «Укрсиббанк» та банківської системи України, 2013-2020 рр. (складено автором)

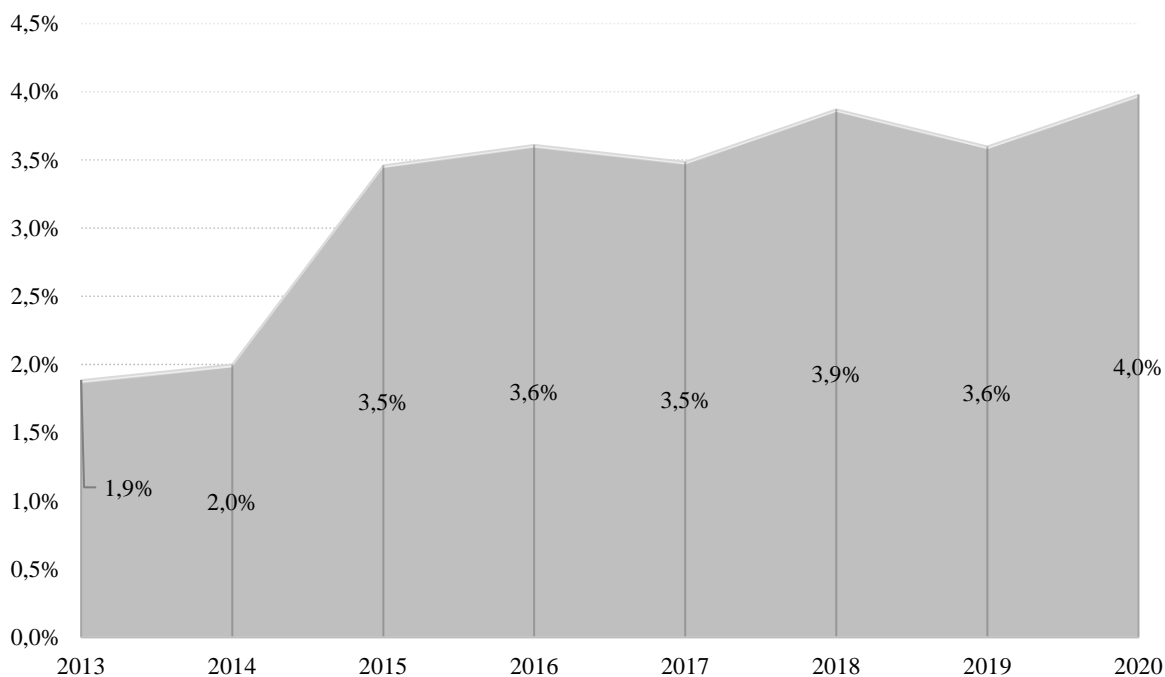

Рисунок 2.2 – Динаміка частки активів АТ «Укрсиббанк» в активах банківської системи, 2013-2020 рр. (складено автором)

За результатами проведеного дослідження, можна зробити висновок, що частка активів досліджуваного банку в активах банківської системі коливається у межах від 1,9 % (2013 рік) до 4 % (2020 р.).

В рамках дослідження основних показників діяльності АТ «Укрсиббанк» проведено трендовий аналіз розміру кредитного портфелю досліджуваного банку за 2013-2020 рр., результати якого представлено на рис. 2.3.

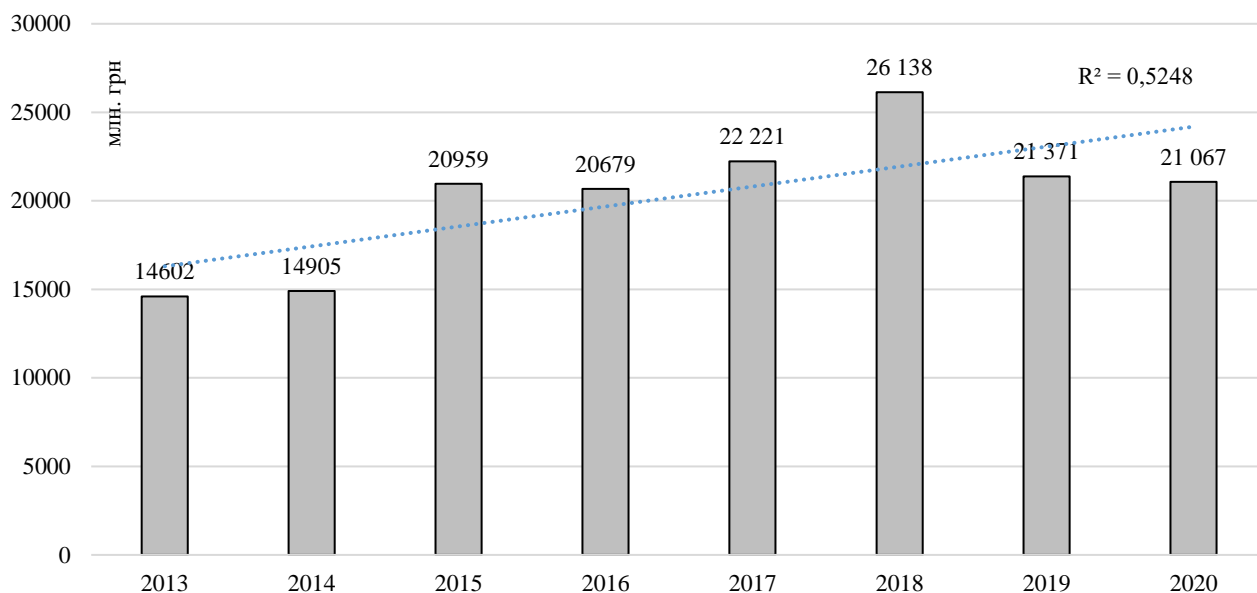

Рисунок 2.3 – Трендовий аналіз динаміки кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр. (складено автором)

Дані рис. 2.3 дозволяють зробити висновок про тенденцію до зростання розміру кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» не зважаючи на деякі коливання. Мінімальне значення кредитного портфелю зафіксовано в 2013 році – 14602 млн. грн; максимальне в 2018 році – 26138 млн. грн. Станом на кінець 2020 року сума наданих Банком кредитів складає 21067 млн. грн, що менше максимального значення на 5071 млн. грн або на 19%.

Протягом 2013-2020 років спостерігається зменшення частки наданих кредитів в структурі активів досліджуваного банку. В 2020 році кредитний портфель АТ «Укрсиббанк» складає лише 29 % частки активів, що менше значення 2019 року (40 %) на 11 відсоткових пункти; відносно 2013 року (61 %) – на 32 відсоткових пункти.

Результати аналізу динаміки зміни активів АТ «Укрсиббанк» загалом можна назвати позитивною, у першу чергу за рахунок збільшення валюти балансу за розглянутий період за рахунок прибуткових активів. Але при цьому є певні негативні тенденції щодо кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк».

Станом на кінець 2020 року зобов'язання Банку склали 64225 млн. грн, що більше значення 2019 року на 38% або на 17807 млн. грн, рис. 2.4

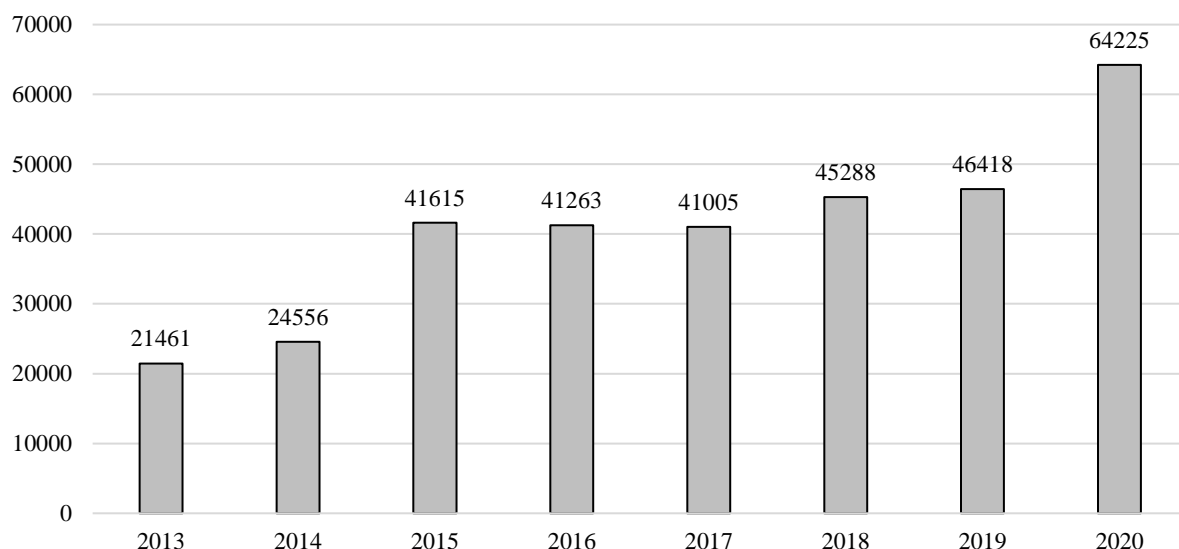

Рисунок 2.4 – Динаміки зобов'язань АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр.
(складено автором)

Зростання обсягу зобов'язань протягом 2020 року пояснюється збільшенням коштів клієнтів досліджуваного банку на 28 % або на 17678 млн. грн.

Зобов'язання АТ «Укрсиббанк» складаються із заборгованості перед іншими фінансовими установами, деривативів, коштів клієнтів, орендних зобов'язань, інших зобов'язань та субординованого боргу, табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Зобов'язання АТ «Укрсиббанк», 2018-2019 рр.

Зобов'язання (тис. грн.)	2018	2019	2020
Заборгованість перед іншими фінансовими установами	5927	3979	2 947
Деривативи	7 387	702	4 587
Кошти клієнтів	41 115 607	45 424 255	63 102 454
Орендні зобов'язання			248 771
Інші зобов'язання	1 091 945	740 023	866 283
Субординований борг	3 066 893	249 348	
Зобов'язання	45287759	46418307	64225042

Дані таблиці 2.2 дозволяють стверджувати, що здебільшого зобов'язання Банку складаються із коштів клієнтів, рис. 2.5.

Станом на кінець 2020 року частка коштів клієнтів в структурі зобов'язань АТ «Укрсиббанк» складає 98,25%, що більше 2019 року на 0,39 відсоткових пунктів, відносно 2018 року – більше на 7,46 відсоткових пункти.

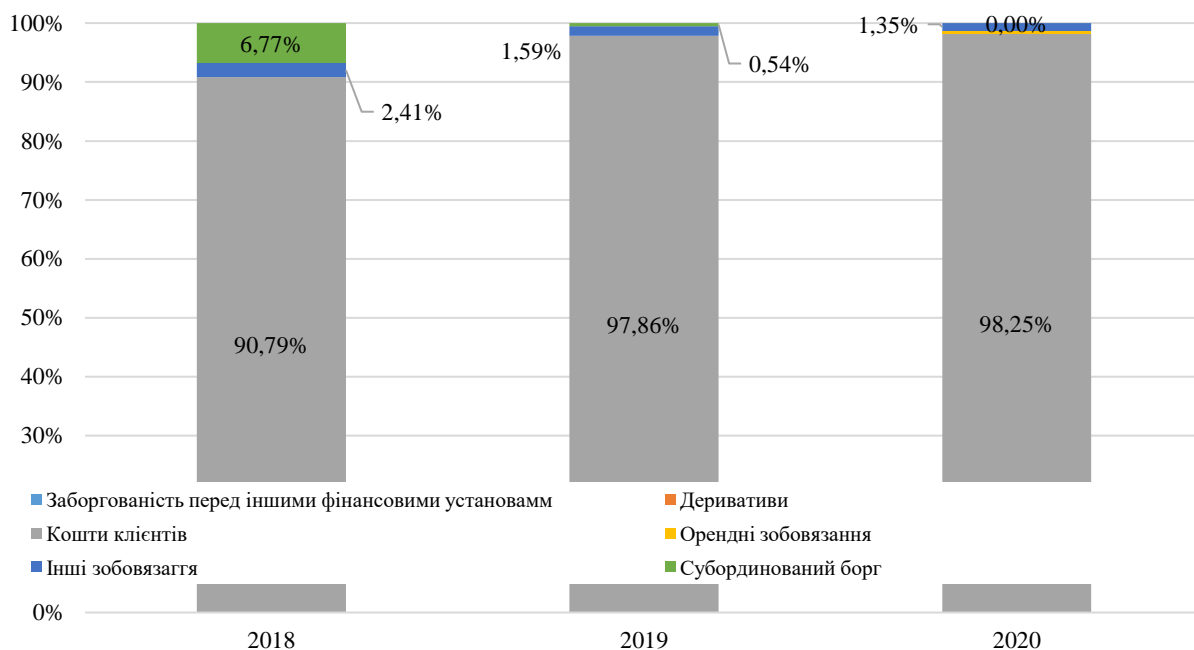

Рисунок 2.5 – Структура зобов'язань АТ «Укрсіббанк», 2018-2020 рр.

Станом на кінець 2020 року в структурі зобов'язань банку відсутній субординований борг, але з'явилися орендні зобов'язання, які за строками погашення мають такий розподіл:

- До одного року – 3 699 млн грн. (1,5%)
- Більше одного року, але менше трьох років – 49 514 млн грн. (19,9%)
- Більше трьох років, але менше п'яти років – 152 731 млн грн. (61,4%)
- Більше п'яти років – 42 827 млн грн. (17,2%)

Сума залишків на рахунках найбільших 10 клієнтів Банку станом на 31 грудня 2020 року становила 4 618 166 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 3 323 616 тисяч гривень), або 7% (31 грудня 2019 року: 7%) від загальної суми коштів клієнтів.

Станом на 31 грудня 2020 року до складу коштів клієнтів входили залишки у загальній сумі 556 324 тисячі гривень (31 грудня 2019 року: 454 692 тисячі гривень), розміщені клієнтами як забезпечення кредитів та заборгованості клієнтів за амортизованою собівартістю балансовою вартістю 381 994 тисячі гривень (31 грудня 2019 року: 429 746 тисяч гривень).

Збільшення обсягів коштів клієнтів за результатами 2020 року пояснюється збільшенням обсягів поточних рахунків/рахунків до запитання, до яких відносяться - кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (збільшення на +56,4 %) та кошти фізичних осіб (збільшення на +40,7%), рис. 2.6.

При цьому зафіксовано зменшення обсягів строкових депозитів до рівня 3835 897 тис.грн., що менше попереднього значення на -1 986 642 тис.грн. (або на 34,1%): кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – на -2 097 328 тис.грн. (або на 47,2 %) менше відносно 2019 року; кошти фізичних осіб збільшилися до рівня 1 491 555 тис.грн. або на +8% відносно попереднього року.

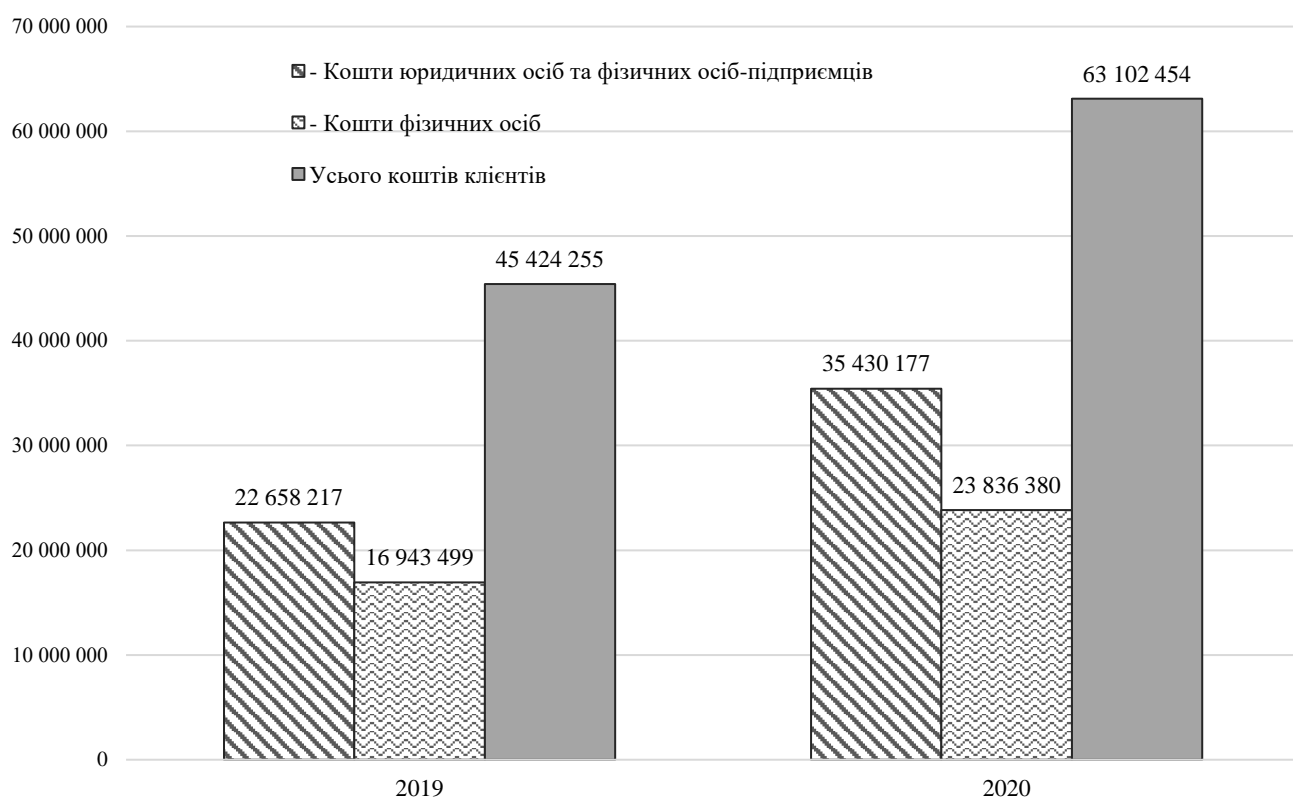

Рисунок 2.6 – Динаміка коштів клієнтів на поточних рахунках/рахунках до запитання, АТ «Укрсиббанк», 2019 – 2020 рр.

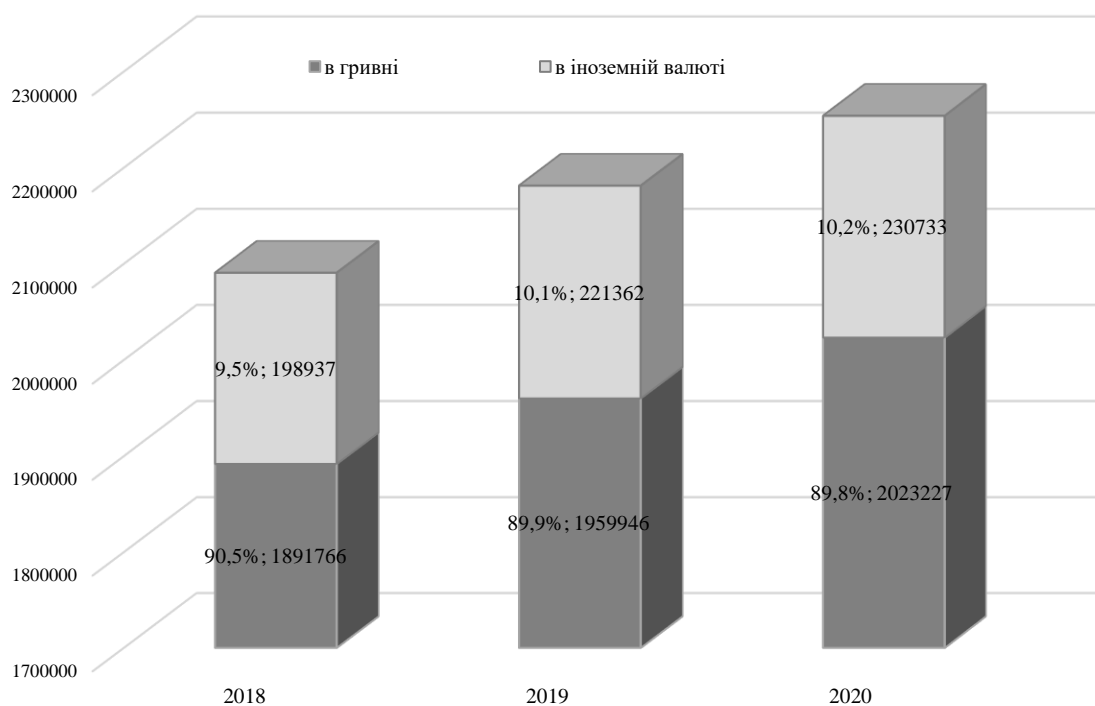
За даними 2019-2020 року головним джерелом коштів клієнтів банку є поточні рахунки / рахунки до запитання.

Протягом 2020 року частка поточних рахунків та рахунків до запитання зросла до рівня 93,9% всього обсягу клієнтів Банку, що більше 2019 року на 6,7 відсоткових пунктів. Частки поточні рахунки та рахунки до запитання фізичних осіб майже залишилися незмінними – коливаються від 37,3 % (2019 р.) до 37,8% (2020 р.)

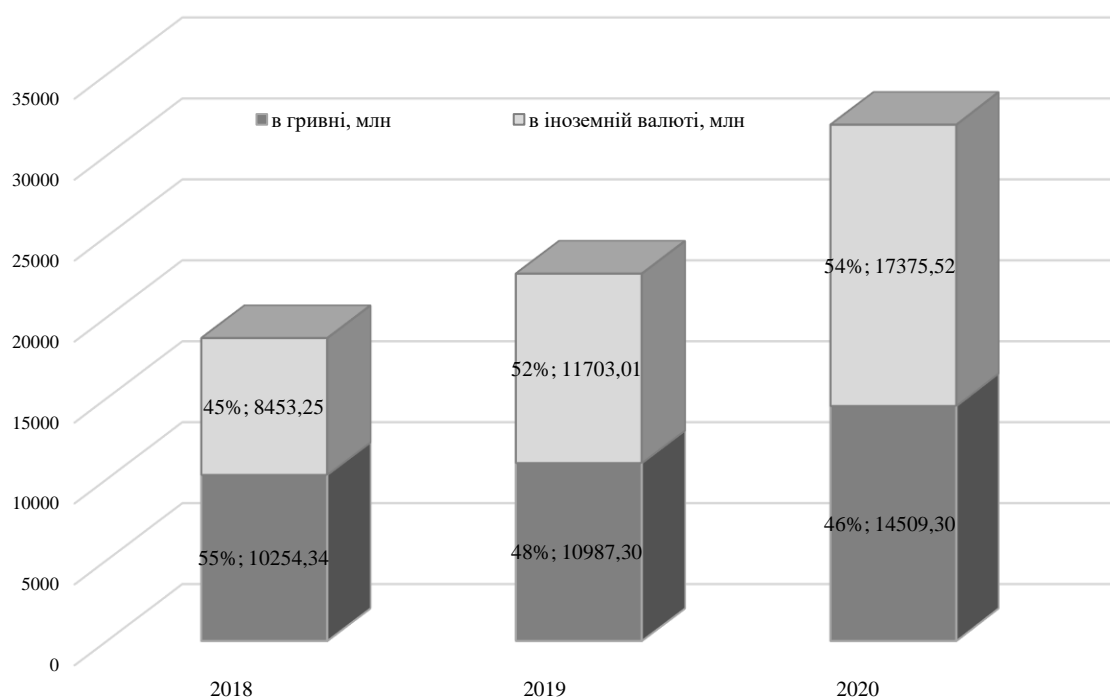
Частка поточні рахунки та рахунки до запитання юридичних осіб та ФОПів протягом 2020 року збільшилася до рівня 56,1 %, що більше значення попереднього року на 6,2 відсоткових пунктів. Частка строкових депозитів юридичних осіб та ФОПів зменшилася в 2020 році відносно 2019 року майже в 3 рази: 9,8 % в 2019 році проти 3,7 % в 2020 році.

Структура депозитів Банку за 2018-2020 рр. в розрізі валют представлено на рис. 2.7.

Дані рисунку 2.7 свідчать, що в розрізі кількості вкладників пропорції не змінювалися протягом всього періоду дослідження: 90% - в гривні; 10% - в іноземній валюті. В розрізі обсягів депозитів (рис. 2.7б) спостерігається зростання депозитів в іноземній валюті протягом 2018-2020 років: станом на кінець 2020 року частка депозитів в іноземній валюті складає 54 %, що більше значення 2018 року на 9 відсоткових пунктів, 2019 року – на 2 відсоткових пунктів.

а)

б)

Рисунок 2.7 – Структура депозитів АТ «Укрсиббанк», 2018-2020 рр.:
а) кількість вкладників; б) обсяги депозитів

Сума інших зобов'язань Банку станом на кінець 2020 року складає 866 288 тис. грн., що більше значення 2019 року на 126 260 тис.грн. або на 17,1%. Інші

фінансові зобов'язання Банку збільшилися відносно 2019 року на 105 002 тис. грн. або на 18,8% за рахунок збільшення таких складових:

- Резерв на суми до виплати працівникам на 38 135 тис. грн. або на 9,6%;
- Кошти у розрахунках на 39 393 тис. грн. або на 44,0%;
- Нараховані витрати за професійні послуги та розрахунково-касове обслуговування на 25 220 тис. грн. або на 36,7%;
- Кредиторська заборгованість за операціями з іншими фінансовими інструментами на 2 254 тис. грн. або на 67,1%.

Інші нефінансові зобов'язання Банку протягом 2020 року збільшили своє значення відносно 2019 року на 21 258 тис. грн. або на 11,7% за рахунок зростання таких його складових як:

- Кошти до сплати до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на 17 249 тис. грн. або на 45,2%;
- Резерв на покриття збитків від умовних та кредитних зобов'язань на 4 201 тис. грн. або на 36,3%;
- Доходи майбутніх періодів на 9 908 тис. грн. або на 12,1%.

При цьому спостерігається зростання за такими іншими нефінансовими зобов'язаннями як податки до сплати, крім податку на прибуток на -9 564 тис. грн. або на -48,3%.

«Норматив короткострокової ліквідності АТ «Укрсиббанк» (Н6) впродовж 2019 року та січня-лютого 2020 року коливався в межах від 96,51% до 113,33%. Незважаючи на нерівномірну динаміку, Н6 Банку на постійній основі з вагомим запасом перевищував встановлене НБУ граничне значення, а також був вищим за середні показники даного нормативу по банківській системі України. Станом на 02.03.2020 Н6 Банку складав 100,16%, що на 40,16 відсоткових пунктів. перевищувало встановлене НБУ граничне значення, а також було на 4,54 відсоткових пунктів. більше, ніж середньо-ринковий показник» [23].

«Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) Банку в період з 01.01.2019 по 01.03.2020 коливався в діапазоні 245,88-404,27%, в рази перевищуючи встановлені НБУ граничні значення для даного коефіцієнта. Станом на 01.03.2020 LCR_{вв} Банку складав 373,55%, що в 3,7 рази перевищувало граничне значення, встановлене НБУ для даного нормативу на рівні 100%».

«Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) АТ «Укрсиббанк» впродовж 2019 року та січня-лютого 2020 року коливався в межах від 191,08% до 410,68%, та переважно в рази перевищував встановлені НБУ граничні значення для даного коефіцієнта. Станом на 01.03.2020 LCR_{ів} Банку складав 251,57%, що в 2,5 рази перевищувало встановлене НБУ нормативне значення на рівні 100%».

«Норматив короткострокової ліквідності АТ «Укрсиббанк» (Н6) впродовж 2020 року та січня-лютого 2021 року коливався в діапазоні 97,77-118,60%. При цьому, значення Н6 Банку не лише на постійній основі з вагомим запасом перевищували встановлене НБУ граничне значення, але й були помітно вищими за середні показники даного нормативу по банківській системі України. Станом на 01.03.2021 Н6 Банку складав 101,83%, що на 41,83 відсоткових пунктів.

перевищувало встановлене регулятором граничне значення, а також було на 14,04 відсоткових пунктів більше, ніж середньо-ринковий показник» [23].

«Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) АТ «Укрсиббанк» в період з 01.01.2020 по 01.03.2021 коливався в межах 249,90-432,25% та в рази перевищував встановлені НБУ граничні значення для даного нормативу. Станом на 01.03.2021 LCR_{вв} Банку складав 312,58%, що в 3,13 рази перевищувало встановлене НБУ граничне значення» [23].

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) АТ «Укрсиббанк» впродовж 2020 року та січня-лютого 2021 року коливався в рамках 161,61-418,99% та переважно в рази перевищував встановлені НБУ граничні значення. Станом на 01.03.2021 LCR_{ів} Банку складав 209,44%, що в 2,09 рази перевищувало нормативне значення.

«Отже, станом на початок березня 2021 року АТ «Укрсиббанк» був дуже добре забезпечений ліквідністю, на що вказують показники відповідних нормативів Банку (Н6, LCR_{вв} та LCR_{ів})».

За підсумками 2020 року АТ «Укрсиббанк» отримав прибуток в обсязі 1,312 млрд. грн., що на 49,16% менше прибутку, отриманого Банком за підсумками 2019 року, рис. 2.8.

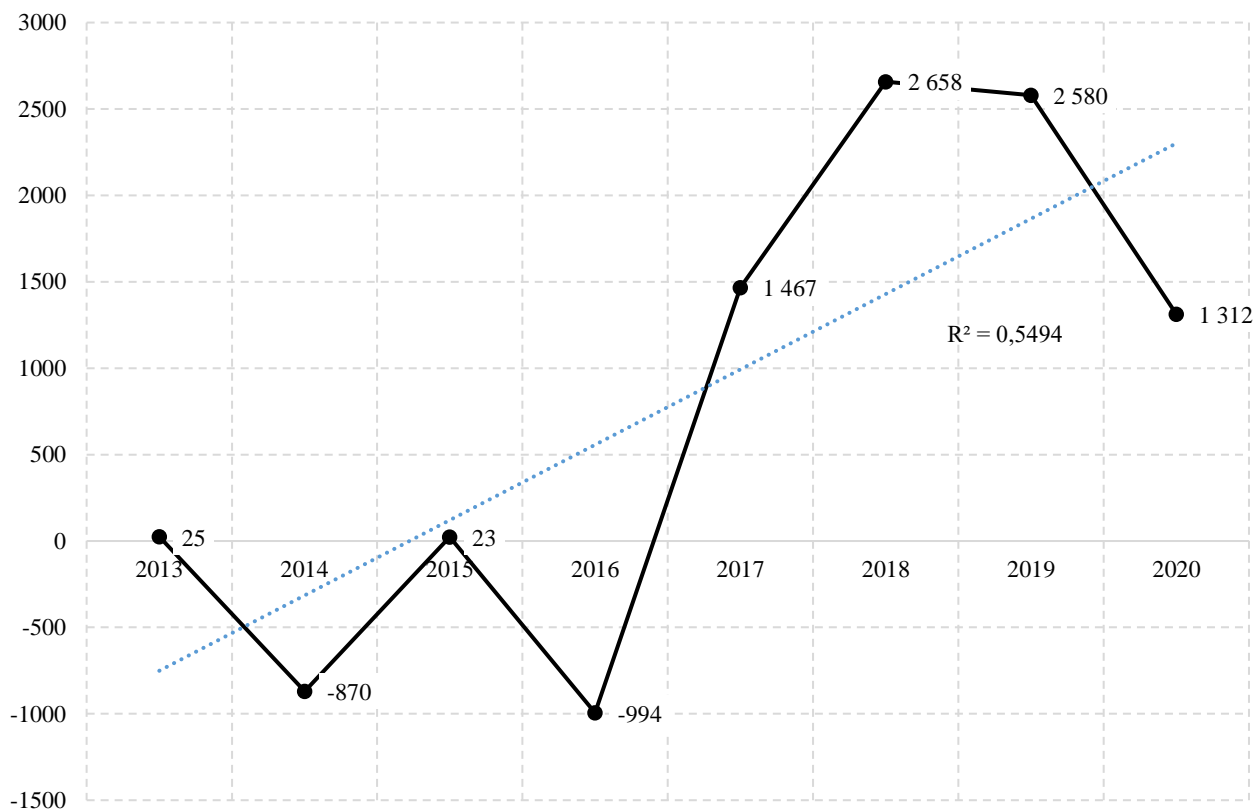

Рисунок 2.8 – Чистий прибуток АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр.

Зменшення прибутку Банку стало результатом зниження обсягу ключових статей його доходів. Так, за підсумками 2020 року в порівнянні з 2019 роком чистий процентний дохід АТ «Укрсиббанк» знизився на 21,68% і склав

3,294 млрд. грн., а чистий комісійний дохід Банку зменшився на 1,78% до 1,706 млрд. грн.

Незважаючи на зниження, фінансовий результат АТ «Укрсиббанк» загалом позитивно оцінюється: в умовах триваючого карантину Банк продемонстрував здатність генерувати вагомі обсяги доходів та прибутку.

АТ «Укрсиббанк» є одним із лідерів банківської системи України, про свідчать результати рейтингових оцінок, рис. 2.9.

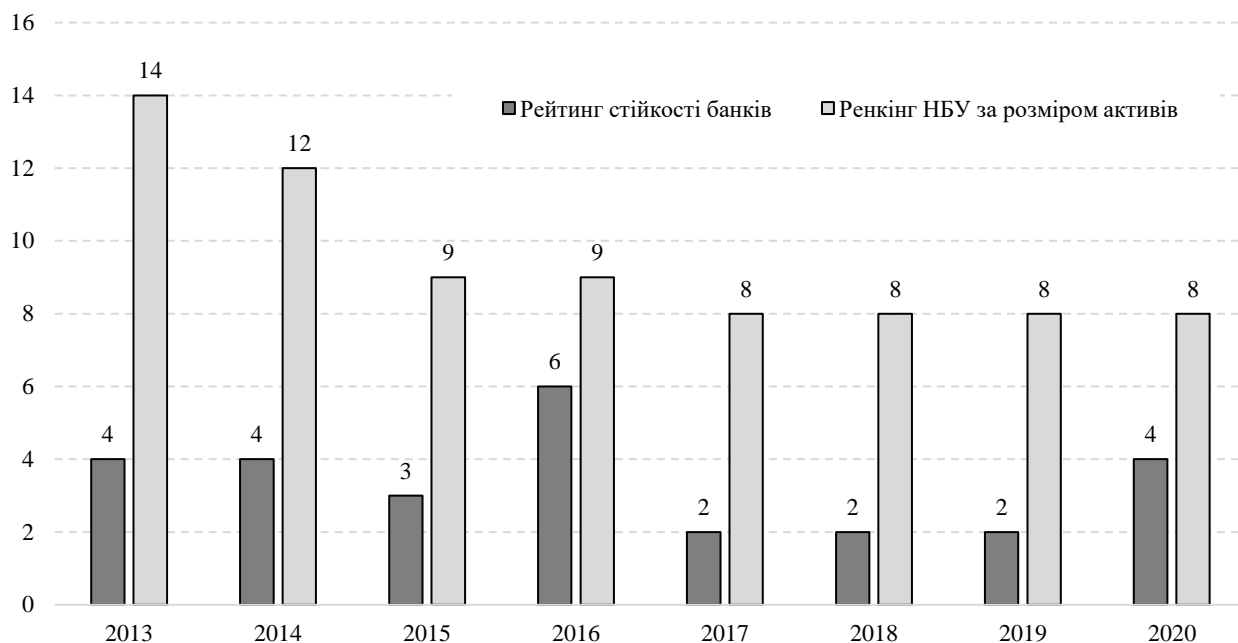

Рисунок 2.9 – Місце АТ «Укрсиббанк» в банківській системі України, 2013-2020 рр.

Результати рейтингової оцінки стійкості банків, представлені на рис. 2.9, свідчать, що АТ «Укрсиббанк» місце банку в рейтинговому списку коливається від ругого (2017-2019 рр.) до шостого (2016 р.). Станом на кінець 2020 року банк займає четверту позицію, що гірше результату 2019 року.

За ренкінгом НБУ за розміром активів АТ «Укрсиббанк» останні роки – 2017 – 2020 рр. – займає 8 позицію (серед 169), найгірший результат зафіксовано в 2013 році (14 позиція).

3. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

З позиції організаційного аспекту управління кредитною діяльністю АТ «Укрсиббанк» покладено на кредитні комітети, які складаються з:

- Кредитного комітету вищого рівня,
- Кредитного комітету першого рівня,
- Кредитного комітету Центру з прийняття рішень,
- Кредитних комітетів Центрів по роботі з простроченою заборгованістю.

«До складу всіх кредитних комітетів входить два учасники: представник відповідного напрямку діяльності та представник Департаменту ризик-менеджменту. Рішення приймаються спільно цими учасниками згідно з їх відповідними повноваженнями. У випадку непогодження учасників або перевищення рівня делегованих учаснику повноважень застосовується процедура передачі питання по управлінській вертикалі для прийняття рішення» [21].

«Кредитний комітет вищого рівня відповідає за затвердження кредитів корпоративним клієнтам та узгодження загальної політики кредитування. Кредитний комітет першого рівня відповідає за затвердження кредитів роздрібним клієнтам та узгодження принципів кредитування клієнтів Департаменту роздрібного бізнесу та Департаменту продажів продуктів споживчого кредитування» [21]. Кредитні рішення по споживчих та масових кредитах приймаються уповноваженими співробітниками Контакт-центру. Кредитні повноваження кожного делегованого у кредитний комітет учасника визначаються його Наказом про делегування кредитних повноважень.

Засідання Кредитних комітетів вищого рівня та першого рівня проводяться двічі на тиждень, а інших комітетів – за потребою.

«Задача Комітету кредитів під контролем та сумнівних кредитів (Комітет ККСК) АТ «Укрсиббанк» – додавати або вилучати клієнтів з переліків справ, що вимагають суворого нагляду (тобто переліку кредитів під контролем або переліку сумнівних кредитів), формулювати політику моніторингу цих справ, затверджувати рекомендації стосовно схем та подовжень строків по клієнтах у переліку кредитів під контролем та сумнівних кредитів, затверджувати створення резервів або коригування резервів по клієнтах із сумнівною заборгованістю, затверджувати рекомендації стосовно часткового або повного списання» [21]. Комітет кредитів під контролем та сумнівних кредитів – це колегіальний орган Банку, головою якого є Голова Правління Банку. Засідання комітету проводяться не рідше одного разу на місяць.

Відділ контролю кредитних операцій корпоративного бізнесу або відділ кредитування корпоративних клієнтів АТ «Укрсиббанк» надає кредитним комітетам свої висновки за кредитними заявками, наданими Департаментом послуг корпоративним клієнтам або Департаментом інвестиційних банківських операцій.

«При прийнятті кредитних рішень стосовно надання кредитів банкам, Банк використовує рейтингову шкалу на основі підходу міжнародних рейтингових агенцій і відносить потенційних позичальників до груп з різним кредитним

рейтингом, адаптованим з урахуванням фінансової та економічної ситуації в Україні» [21].

Щоб визначити очікуваний ризик дефолту позичальника, Банк оцінює його фінансову звітність, кредитну історію, економічний стан та грошові потоки. Крім того, Банк контролює середньозважений кредитний ризик позичальників у портфелі, а також за галузями економіки.

Усі кредитні заявки підлягають детальному розгляду. Крім того, Банк частково управляє рівнем кредитного ризику шляхом отримання застави, корпоративних та особистих гарантій.

«Загальна кредитна політика АТ «Укрсиббанк» відповідає Глобальній кредитній політиці Групи BNP Paribas, законодавству України, нормативним актам Національного банку України та вимогам Базельської угоди. Загальна кредитна політика – це внутрішній банківський нормативний документ, який регулює основні принципи та вимоги щодо надання кредитів з метою мінімізації ризиків, які виникають у процесі кредитування, та забезпечення високої якості кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк»» [21]. Загальна кредитна політика – це основний документ, який регулює кредитну діяльність Банку. Строк дії Загальної кредитної політики необмежений, але її умови підлягають перегляду принаймні щороку.

«Оскільки відповідно до кредитної політики Банку якість позичальника має важливіше значення, ніж якість застави, рішення про надання кредиту завжди приймаються на підставі оцінки ризиків, а не якості застави. Коли Банк приймає забезпечення кредиту, він надає перевагу найбільш ліквідній формі забезпечення з найвищою вартістю перепродажу. Крім того, при визначенні вартості застави Банк бере до уваги регіональні відмінності у цінах на майно» [21].

Банк також дотримується політики диверсифікації свого кредитного портфелю задля зменшення рівня кредитного ризику.

Згідно із Загальною кредитною політикою АТ «Укрсиббанк», за повсякденний моніторинг кредитних ризиків відповідає конкретний напрямок діяльності Банку, оскільки він завжди активно підтримує контакт з клієнтом та може отримувати необхідну інформацію безпосередньо від нього.

«Зокрема, напрямок діяльності Банку має контролювати точне та своєчасне виконання позичальником умов кредитного договору» [21].

«Для забезпечення ефективності та результативності моніторингу кредитного ризику за операціями з корпоративними клієнтами була розроблена комп'ютерна програма під назвою «Управління умовами та фінансовими показниками за кредитними угодами» [21]. Ця програма містить інформацію про всі умови та фінансові показники, затверджені кредитними комітетами та зазначені у договорах з клієнтами, а також останні дані про виконання цих умов. За ведення цієї бази даних відповідає Управління кредитного контролю та моніторингу (ККМ) у складі ДРМ. «Він вводить у програму дані із зазначенням строків, контрольних сум, періоду, який контролюється, прізвищ відповідальних співробітників тощо. До видачі кредитних коштів позичальнику або надання банківської гарантії чи акредитиву ККМ перевіряє дотримання всіх попередніх

умов та необхідних додаткових умов і фінансових показників» [21]. Постійний моніторинг кредитного портфеля Банку дозволяє йому реагувати на зміни в якості конкретних кредитів та визначати необхідність зміни їхніх умов. Кредитний комітет отримує регулярні повідомлення про результати такого моніторингу, а також окремі повідомлення у разі наявності будь-яких тривожних ознак. На підставі проведеного аналізу Банк або підтверджує умови непогашених кредитів, або, за необхідності, узгоджує з позичальником зміну умов.

«У банку працює система раннього виявлення тривожних ознак з метою виявлення значних негативних подій, що відбулися у корпоративних клієнтів, на ранніх етапах, щоб мати змогу вжити відповідних екстрених заходів та мінімізувати можливі збитки» [21]. Щомісяця керівник кожного Центру корпоративного бізнесу повинен підтверджувати відсутність у клієнтів, які відносяться до його сфери відповідальності, таких подій: недостатність заставного забезпечення, юридичні позови з боку інших банків або третіх сторін на адресу клієнта, банкрутство клієнта, виняткові події, пов'язані з власниками, негативні події, що стосуються основних клієнтів або постачальників, негативне висвітлення у ЗМІ.

Станом на вересень 2021 року АТ «Укрсиббанк» має широкий асортимент кредитних продуктів для приватних осіб, для малого та середнього бізнесу і для корпоративних клієнтів, табл. 3.1-3.2

Таблиця 3.1 – Кредитні продукти АТ «Укрсиббанк» для приватних осіб, вересень 2021 р. (складено автором за даними [21])

Кредитні продукти	Строк кредитування	Сума кредиту	Відсоткова ставка	Термін
На придбання автомобіля	до 7 років	40 000 – 2 000 000 грн.	від 0.01 – 13.49%	12 – 84 міс
На придбання вживаних транспортних засобів	до 5 років	50 000 – 300 000 грн.	від 34.00 – 36.00%	12 – 60 міс.
На товари	до 3 років	300 – 200 000 грн	від 0.01 – 30.00%	3 – 36 міс.
В інтернет-магазинах	до 4 років	300 – 200 000 грн.	від 0.01 – 30.00%	3 – 36 міс.
Готівкою	до 5 років	3 000 – 300 000 грн.	від 0.01 – 67.00%	3 – 60 міс.
На покупку землі	5 років	100 000 – 1 000 000 грн.	від 9.90%	до 60 міс.

«АТ «Укрсиббанк» пропонує для приватних осіб кредитні продукти на як в готівковій так і в товарній формі, цільового характеру і ні: на придбання автомобіля (в т.ч. вживаного), на товари, на купівлю землі, на купівлю в інтернет-магазинах, готівкою» [21].

Перелік кредитних програм для малого та середнього бізнесу від АТ «Укрсиббанк» представлено в табл. 3.2

Таблиця 3.2 – Кредитні продукти АТ «Укрсиббанк» для малого та середнього бізнесу, вересень 2021 р. (складено автором за даними [21])

Кредитні продукти	Строк кредитування	Сума кредиту	Відсоткова ставка	Термін
На розвиток агробізнесу	до 1 року	100000 – 5 000000 грн.	від 8.50%	до 12 міс
На придбання комерційної нерухомості"	до 5 років	100000 – 5000000 грн.	від 9.50%	до 60 міс.
Легкий овердрафт	12 місяців	до 2 млн грн	від 9,9 %	до 12 місяців,
Овердрафтне кредитування	12 місяців	40% від середньомісячного обігу за розрахунковим рахунком	від 9,9 %	до 12 місяців,
Кредит на поповнення обігових коштів	до 10 років	Визначається Банком окремо для кожного клієнта, виходячи з фінансового стану, потреби у фінансуванні, специфіки діяльності, ділової репутації та кредитної історії	у UAH - від 9,5% у USD1 - від 3,9% у EUR1 - від 3,9%	до 10 років (за умови передачі в заставу нерухомості); до 3 років для клієнтів з позитивною кредитною історією в UKRSIBBANK (за умови передачі в заставу іншого ліквідного майна: обладнання, транспортних засобів тощо).
Кредит на придбання нового обладнання	до 3 років	від еквіваленту 1000 USD	у UAH — від 9,5% у USD1 — від 3,9% у EUR1 — від 3,9%	В залежності від виду обладнання
Кредит на придбання транспортних засобів та спецтехніки	до 5 років	-	від 9,5 %	-
SMART гроші	до 12 місяців,	100000 – 2000000 грн.	від 8,9 %	до 12 місяців,
Кредит під заставу депозиту		до 95% від суми депозиту	от 8,5 %	на 35 календарних днів менший за термін закінчення дії депозитного договору

«Для фінансування обігового капіталу та поточної бізнес-діяльності, АТ «Укрсиббанк» пропонує корпоративному бізнесу у межах бізнес-групи комплексне рішення у вигляді Багатоцільової кредитної лінії. Багатоцільова

кредитна лінія дозволяє забезпечити активами всі напрямки діяльності компанії: багаторазово використовувати повну або часткову суму коштів в межах загального ліміту, розподілити кошти між кількома компаніями однієї бізнес-групи за допомогою усього спектра фінансових послуг. Валюта, форма фінансування, умови та строк визначаються відповідно до унікальних вимог корпоративного бізнесу-позичальника» [21].

Багатоцільова кредитна лінія включає в себе всі різновиди фінансових інструментів, що надаються в межах однієї Генеральної угоди: кредити; акредитиви; банківські гарантії; авалування векселів.

«Багатоцільова кредитна лінія дозволяє в межах загального ліміту» [21]:

- Використовувати додаткові кошти для розширення діяльності компанії та фінансування обігового капіталу;

- Обрати варіант ціноутворення з використанням фіксованої процентної ставки, яка не змінюється протягом терміну дії Генеральної угоди або формувати цінову пропозицію з урахуванням актуальної ситуації на валютному та фінансовому ринках за допомогою послуги прямого дилінгу;

- Користуватись кількома фінансовими інструментами не витрачаючи час кожного разу, коли Ви бажаєте отримати той чи інший продукт фінансування;

- При здійсненні документарних операцій, компанія-позичальник може оформлювати акредитиви та різні види гарантій на користь резидентів та нерезидентів;

- Завдяки послугі авалування векселів компанія-позичальник отримує можливість відстрочки податкових та інших обов'язкових платежів.

Отже пропозиція АТ «Укрсиббанк» щодо кредитних продуктів достатньо розширена, яка охоплює і приватних осіб і бізнес-середовище.

Для аналізу управління кредитною діяльністю АТ «Укрсиббанк» доцільно проаналізувати результати кредитної діяльності банку за останні роки та оцінити її ефективність. Станом на кінець 2020 року розмір кредитного портфелю банку складає 21 067 млн грн, що менше значення 2019 року на 304 млн. грн або на 1,42 %, рис. 3.1

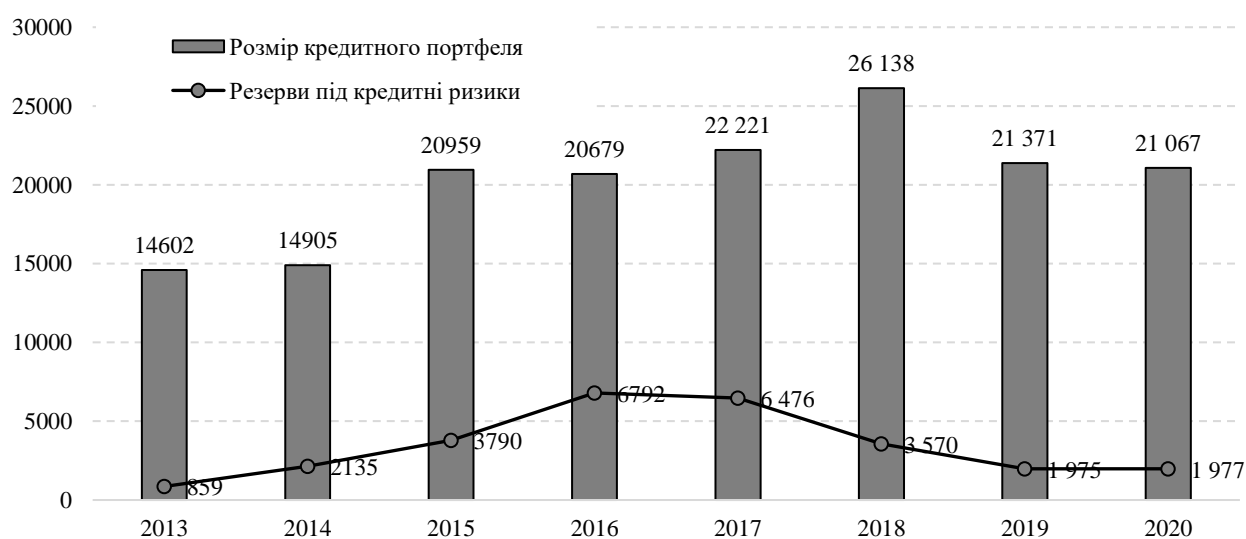

Рисунок 3.1 – Динаміка кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк», 2013-2020 рр.

Резерви під кредитні ризики досліджуваного банку станом на кінець 2020 року складають 1 977 млн грн., що більше значення попереднього періоду на 2 млн. грн або на 0,10 %.

Розглянемо показники кредитної активності АТ «Укрсиббанк» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Динаміка кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» протягом 2018 – 2020 рр. (складено автором на основі [21])

Рік		2018	2019	2020
Усього наданих кредитів, тис. грн.		26 137 962	21 371 168	21 067 038
Кредити, надані юридичним особам, тис. грн.		22986471	16 819 253	16 574 811
Кредити, надані фізичним особам, тис. грн.		6721635	6 527 169	6 469 606
Резерви під знецінення кредитів	Сума, тис. грн	3570144	1 975 254	1 977 379
	Частка, %	13,66	9,24	9,39

Згідно таблиці 3.3 кредитний портфель банку стабільно зменшується, протягом 2018 року обсяг наданих кредитів нараховував 26 137 962 тис. грн. на кінець 2020 року обсяг виданих кредитів зменшився до 21 067 038 тис. грн. Якщо дивитись у розрізі осіб, яким були надані кредити, то протягом 2018 року абсолютна більшість кредитних ресурсів була надана юридичним особам, а саме 77,4%, на кінець 2020 р. їх частка знизилась до 71,9%, рис. 3.2.

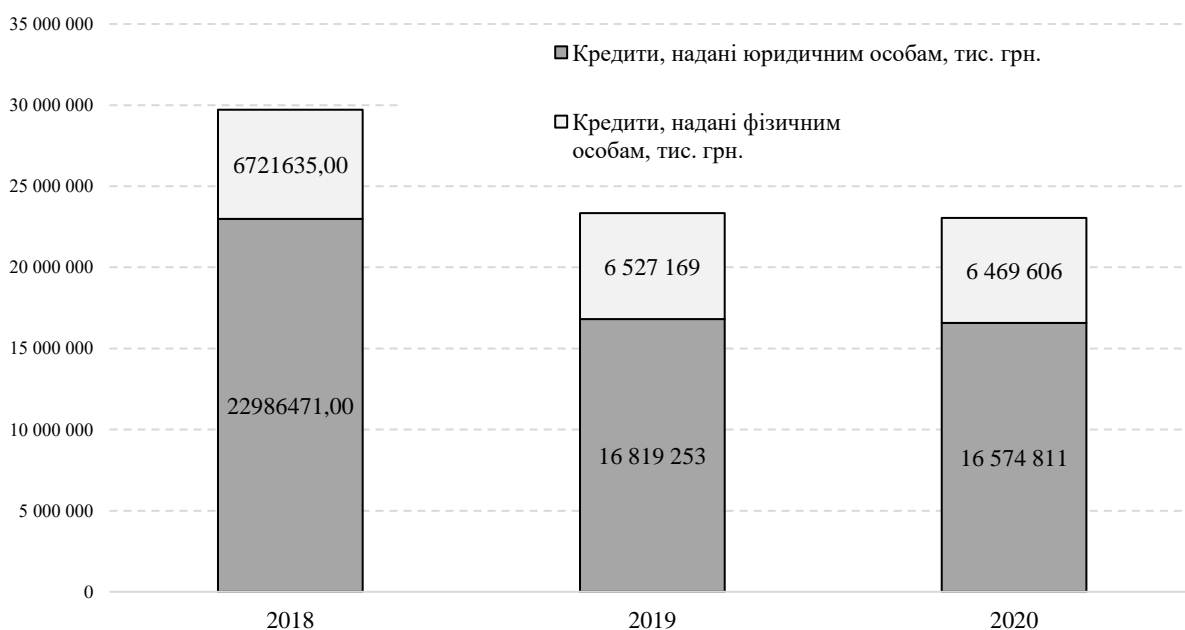

Рисунок 3.2 – Динаміка наданих кредитів юридичним та фізичним особам АТ «Укрсиббанк» протягом 2018 –2020 рр.

Дивлячись на структуру кредитів наданих фізичним особам (рис. 3.2) вартість позик за 2018 рік нараховує 6721635 тис. грн., на кінець 2020 р. обсяг

складав 6469606 тис. грн., зменшення складає 3,7% (-252 029,00 тис.грн.). Протягом досліджуваного періоду спостерігається стабільність розриву між юридичними та фізичними особами за характером отримання позик.

«Станом на 31 грудня 2020 року кредитний ризик за кредитами та заборгованістю клієнтів за амортизованою собівартістю, без урахування забезпечення та інших кредитних покращень, становив суму у розмірі 21 067 038 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 21 371 168 тисяч гривень)» [21].

Концентрація кредитів та заборгованості клієнтів за амортизованою собівартістю за галузями економіки була представлена на рис. 3.3.

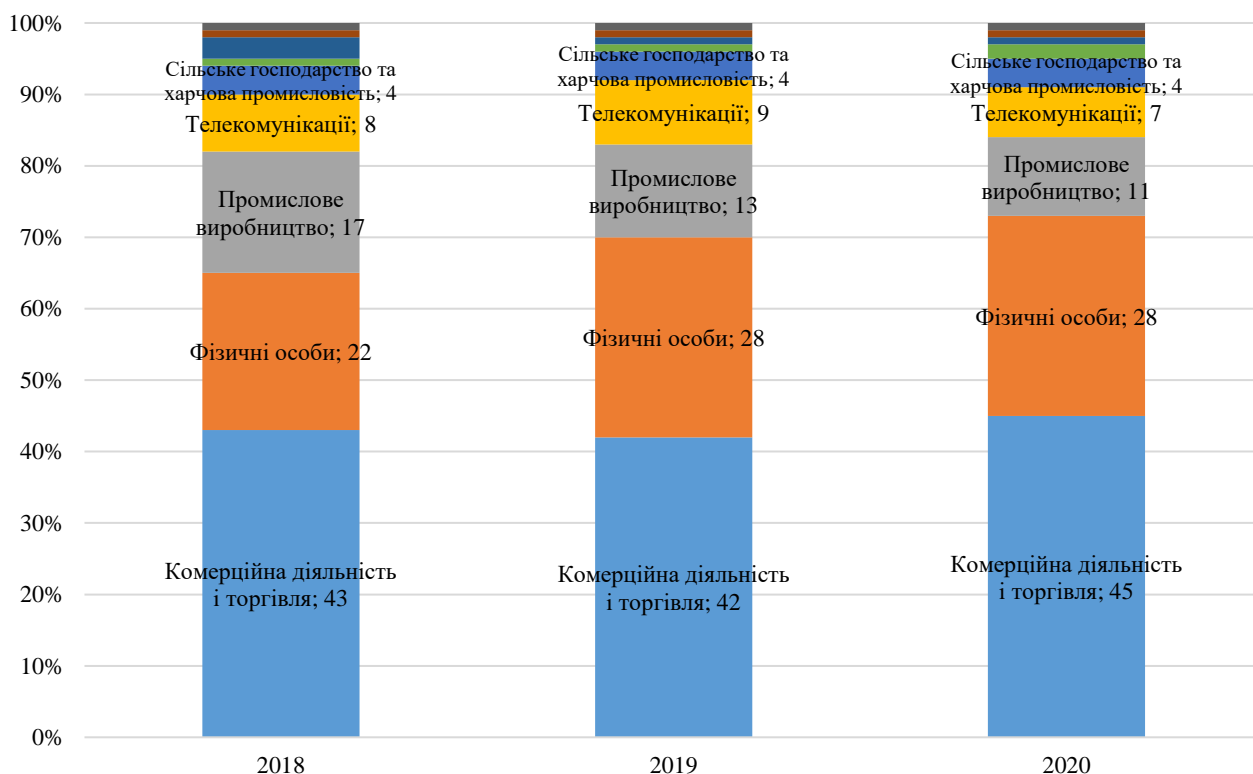

Рисунок 3.3 – Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Укрсіббанк» за галузями економіки, 2018-2020 рр.

За даними рис. 3.3 можна зробити висновок, що частка кредитів суб'єктів господарювання комерційної діяльності і торгівлі протягом 2018-2020 рр. майже не змінилося: 2018 р. – 43 %; 2019 р. - 42 %, 2020 р. – 45 % (+3 відсоткових пункти) і складає найбільшу питому вагу в структурі кредитного портфелю досліджуваного банку. Частка кредитів фізичних осіб протягом 2019-2020 рр. залишалася незмінною на рівні 28%, що більше значення 2018 року на 6 відсоткових пунктів. Частка організацій промислового виробництва в 2018 році складає 17% та 13 % та 11 % відповідно в 2019 р. та 2020 р. Телекомунікації – 8 % в 2018 році; 9% в 2019 році та 7 % в 2020 році.

Незважаючи на незначну частку в структурі кредитів клієнтів АТ «Укрсіббанк» підприємств транспорт і послуги зв'язку (2% в 2020 році) протягом 2020 року спостерігається їх збільшення на 46,5% відносно 2019 року, табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Концентрація кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Укрсиббанк» за амортизованою собівартістю за галузями економіки, 2018-2020 рр.

Галузь	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення	
			Аблс.	Відн.		Аблс.	Відн.
Комерційна діяльність і торгівля	12676333	9 984 702	-2 691 631	-21,2%	10 413 774	429 072	4,3%
Фізичні особи	6721635	6 527 169	-194 466	-2,9%	6 469 606	-57 563	-0,9%
Промислове виробництво	5029856	3 106 336	-1 923 520	-38,2%	2 571 228	-535 108	-17,2%
Телекомунікації	2376336	1 994 957	-381 379	-16,0%	1 710 352	-284 605	-14,3%
Сільське господарство та харчова промисловість	1527935	1 018 117	-509 818	-33,4%	959 391	-58 726	-5,8%
Транспорт і послуги зв'язку	105608	332 863	227 255	215,2%	487 771	154 908	46,5%
Фінансові послуги	1216840	294 647	-922 193	-75,8%	271 457	-23 190	-7,9%
Послуги культури та освіти	35565	65 887	30 322	85,3%	46 427	-19 460	-29,5%
Інше	17998	21 744	3 746	20,8%	114 411	92 667	426,2%

Кредити за категорією «Інші» зросли за результатами 2020 року на 426,2%, за всіма іншими галузями спостерігається зменшення кредитування:

- Послуги культури та освіти на -19 460 тис.грн. або на -29,5%;
- Промислове виробництво на -535 108 тис.грн. або на -17,2%;
- Телекомунікації на -284 605 тис.грн. або на -14,3%;
- Фінансові послуги на -23 190 тис.грн. або на -7,9%;
- Сільське господарство та харчова промисловість на -58 726 тис.грн. або на -5,8%.

«Станом на 31 грудня 2020 року сукупна сума кредитів та заборгованості клієнтів за амортизованою собівартістю, виданих 10 найбільшим позичальникам Банку, становила 9 671 503 тисячі гривень (31 грудня 2019 року: 9 706 229 тисяч гривень), або 42% від загальної суми кредитного портфеля (31 грудня 2019 року: 42%)» [21].

«Станом на 31 грудня 2020 року кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою собівартістю балансовою вартістю 2 449 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 3 415 тисяч гривень) були використані як забезпечення заборгованості перед іншими фінансовими установами за амортизованою собівартістю у сумі 2 947 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 3 979 тисяч гривень)» [21].

Станом на 31 грудня 2020 року загальна сума заборгованості за кредитами, наданими п'яти позичальникам, кожна окремо перевищувала 10% чистих активів Банку. Загальна балансова вартість цих кредитів становила 7 131 728 тисяч

гривень (31 грудня 2019 року: п'яти позичальникам із загальною сумою кредитів 7 506 247 тисяч гривень).

Інформація про кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою собівартістю за переважними видами забезпечення станом на 31 грудня 2020 та 2019 років представлено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Укрсиббанк» за переважними видами забезпечення, 2018-2020 рр. (тис. грн.)

Кредити та заборгованість	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення	
			тис. грн.	%		тис. грн.	%
Кредити, забезпечені гарантіями та депозитами	19608667	15644925	-3963742	-20,2%	15538986	-105939	-0,7%
Кредити, забезпечені споживчими товарами	2665861	3489185	823324	30,9%	3602381	113196	3,2%
Кредити, забезпечені нерухомістю	3551153	1939480	-1611673	-45,4%	1679876	-259604	-13,4%
Незабезпечені овердрафти	312281	297578	-14703	-4,7%	245795	-51783	-17,4%
Усього	26137962	21371168			21067038	-304 130	-1,4%

«Сума та види забезпечення, які вимагає АТ «Укрсиббанк», залежать від оцінки кредитного ризику контрагента. У Банку діють інструкції щодо визначення прийнятності певних видів забезпечення та параметри оцінки вартості забезпечення» [21], рис. 3.4

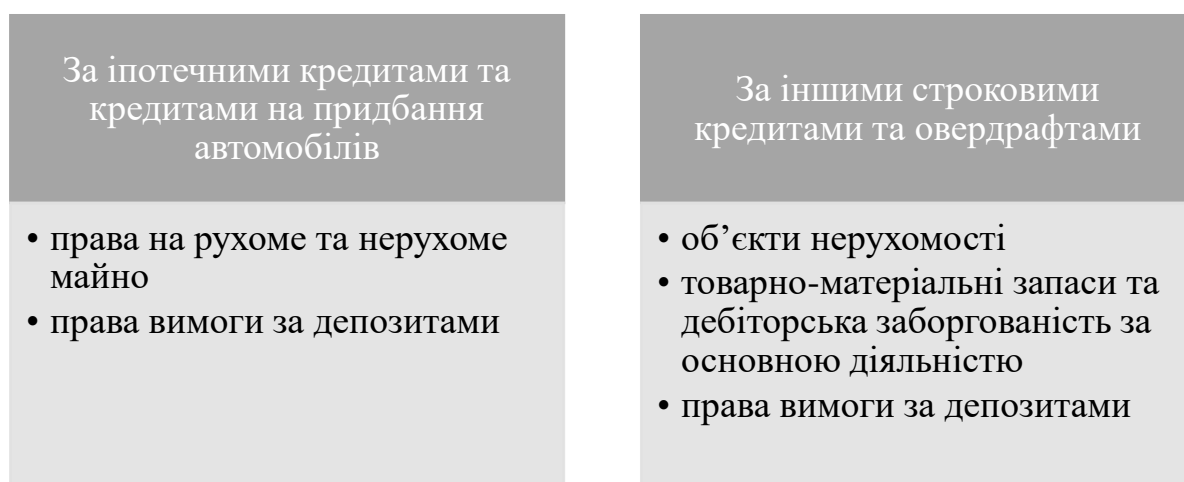

Рисунок 3.4 – Основні види забезпечення АТ «Укрсиббанк» (складено автором за даними [21])

Банк також отримує від материнських компаній своїх позичальників поручительства за кредитами, виданими їхнім дочірнім підприємствам в Україні.

«Керівництво АТ «Укрсиббанк» здійснює моніторинг ринкової вартості забезпечення, вимагає додаткового забезпечення згідно з кредитним договором та аналізує ринкову вартість отриманого забезпечення в межах аналізу достатності резерву на покриття очікуваних кредитних збитків» [21].

За результатами 2020 року зменшилася сума незабезпечених овердрафтів на 51 783 тис. грн. або на 17,4 % та сума кредитів, забезпечених нерухомістю на 259 604 тис. грн. 13,4 % (див. табл. 3.5).

Більшість кредитів наданих Банком у 2018-2020 рр. забезпечені гарантіями та депозитами – 73,8 % (2020 р.), рис. 3.5

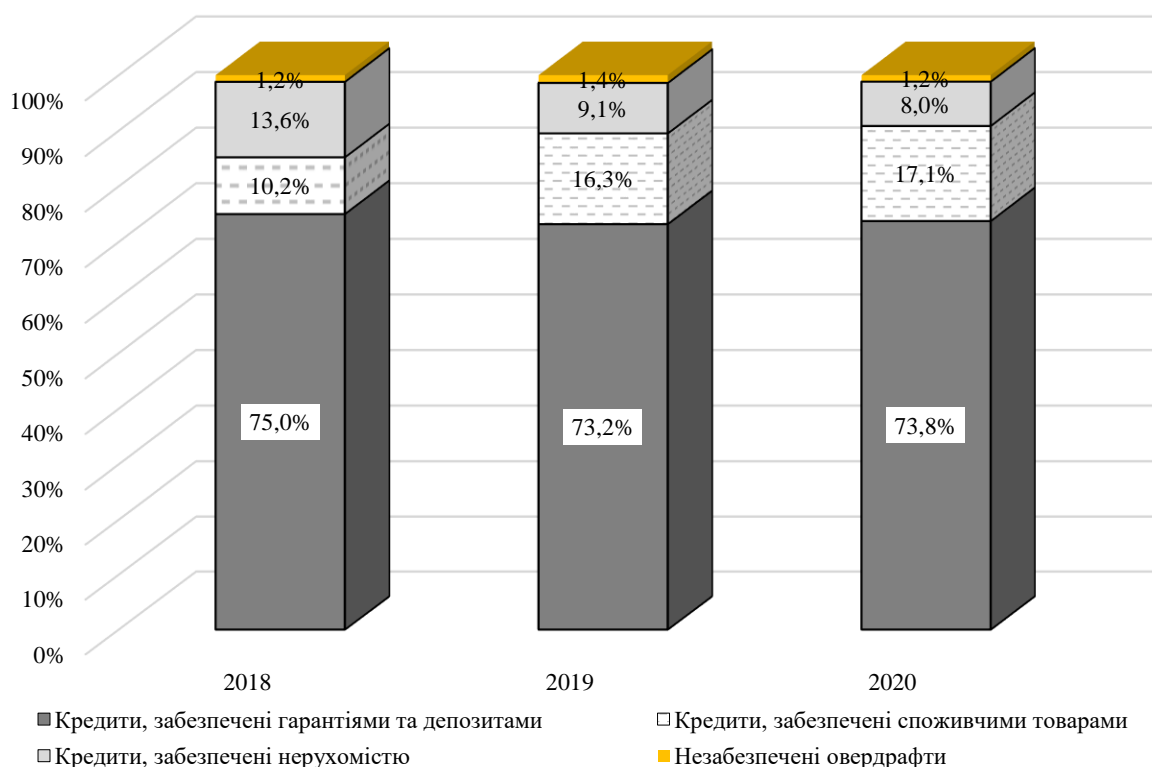

Рисунок 3.5 – Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Укрсиббанк» з за переважними видами забезпечення, 2018-2020 рр.

Протягом періоду дослідження спостерігається збільшення частки кредитів, що забезпечені споживчими товарами:

- 2018 рік – 10,2 %,
- 2019 рік – 16,3 %,
- 2020 рік – 17,1 %.

Натомість зменшується частка обсяг кредитів, що забезпечуються нерухомістю:

- 2018 рік – 13,6 %,
- 2019 рік – 9,1 %,
- 2020 рік – 8%.

Питома вага незабезпечених овердрафтів протягом 2018 – 2020 рр. залишається незмінною – 1,2 %.

«Моделі рівня збитку у випадку дефолту для забезпечених активів беруть до уваги прогнози майбутньої оцінки забезпечення з урахуванням дисконтів з продажів, часу реалізації забезпечення, перехресного забезпечення та переважного права вимоги, вартості реалізації забезпечення та рівнів виходу зі стану дефолту (тобто виходу з проблемного статусу). Моделі рівня збитку у випадку дефолту для незабезпечених активів беруть до уваги час відшкодування, рівні отримання відшкодування та переважні права вимоги. Розрахунок здійснюється на основі дисконтованих потоків грошових коштів, коли потоки грошових коштів дисконтуються за первісною ефективною процентною ставкою за кредитом» [21].

Формула та значення параметрів залежать від Етапу, на якому знаходиться актив (Етапи 1, 2, 3), часового аспекту та виду активу. Таким чином, розмір очікуваних збитків для однієї й тієї ж угоди відрізняється в залежності від моменту часу, на який проводиться розрахунок:

- для угод, які належать до Етапу 1, розраховуються очікувані кредитні збитки (ECLs) на 12 місяців на базі імовірності дефолту на 12 місяців;

- для угод, які належать до Етапу 2, розраховуються очікувані кредитні збитки на весь строк дії угоди (Lifetime ECLs);

- «для угод, які належать до Етапу 3, розраховуються очікувані кредитні збитки (ECLs) в залежності від параметру рівня збитку у випадку дефолту (LGD (Loss Given Default) – рівень збитку у випадку дефолту)» [21].

Оскільки МСФЗ 9 вимагає прогнозування PD (імовірність дефолту – є оцінкою імовірності настання дефолту протягом визначеного часового горизонту) на майбутні періоди часу в залежності від макроекономічних аспектів, то розрахунок PD враховує поточну та майбутню ситуацію в економічному циклі протягом усього строку погашення кредиту. Це означає, що термін до погашення є тим параметром, який впливає на значення всіх параметрів формули розрахунку очікуваних кредитних збитків (ECLs) [21].

Розрахунок основних параметрів ризику та очікуваних кредитних збитків (ECLs) проводиться таким чином:

- Для кредитів, за якими розрахунок проводиться на індивідуальній основі (для клієнтів із присвоєним рейтингом): внутрішній рейтинг клієнта та LGD визначаються, переглядаються та перевіряються на індивідуальній основі в рамках роботи кредитних комітетів. Цей процес вимагає проведення повного та комплексного аналізу ризику клієнта на основі минулих подій та наявної інформації про можливі майбутні зміни.

- Для кредитів, за якими розрахунок проводиться за спрощеним підходом згідно з принципами портфельної оцінки (для клієнтів без присвоєного рейтингу): розрахунок збитків з врахуванням очікувань полягає в щорічному перегляді основних ризикових параметрів PD та LGD на основі наявної в Банку статистичної інформації та іншої доступної інформації щодо потенційних змін в майбутньому (макроекономічна ситуація, політична ситуація тощо).

Основні засади застосування спрощеного підходу (портфельної оцінки ECLs):

- Цей підхід застосовується до клієнтів юридичних осіб, які не мають присвоєного кредитного рейтингу, та фізичних осіб.

- Банком застосовується показник PD для першого року, розрахований на основі статистичних досліджень власного історичного досвіду за останні три роки щонайменше. У випадку виникнення будь-яких непередбачених ситуацій, які потенційно можуть призвести до значного впливу на розмір PD в майбутньому, у порівнянні зі значеннями, розрахованими на основі статистичних даних, цей потенційний вплив повинен бути врахований та задокументований належним чином.

У таблиці нижче (3.6) розкривається інформація про валову балансову вартість кредитів та заборгованості клієнтів, до яких застосовуються вимоги щодо зменшення корисності згідно з МСФЗ 9 за рівнями кредитних ризиків і за Етапами станом на 31 грудня 2019 – 2020 років.

Таблиця 3.6 – Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Укрсиббанк» за рівнями кредитних ризиків, 2019-2020 рр.

	Етап 1 ECLs на 12 місяців		Етап 2 ECLs на весь строк дії		Етап 3 ECLs на весь строк дії		Усього	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Категорія середньої якості	4541122	5308584	-	111	-	-	4541122	5308695
Категорія якості нижче середньої	8006206	9093859	2053658	66417	-	-	10059864	9160276
Категорія низької якості	556213	974972	685967	222824	-	-	1242180	1197796
Категорія якості дефолту	-	-	-	-	41335	40464	41335	40464
Без присвоєної категорії	4544982	4653945	1278158	938747	1638781	1744494	7461921	7337186
Усього кредитів та заборгованості клієнтів за амортизованою собівартістю	17648523	20031360	4017783	1228099	1680116	1784958	23346422	23044417

Станом на кінець 2020 року 86,9 % кредитних угод належать до Етапу 1, що на 11,3 відсоткових пункти більше 2019 року.

Протягом 2019-2020 років серед кредитних угод Етапу 1 (ECLs на 12 місяців) найбільша частка належить кредитам категорії якості нижче середньої: 2019 рік – 45,4 %, 2020 рік – 45,4 %, рис. 3.6

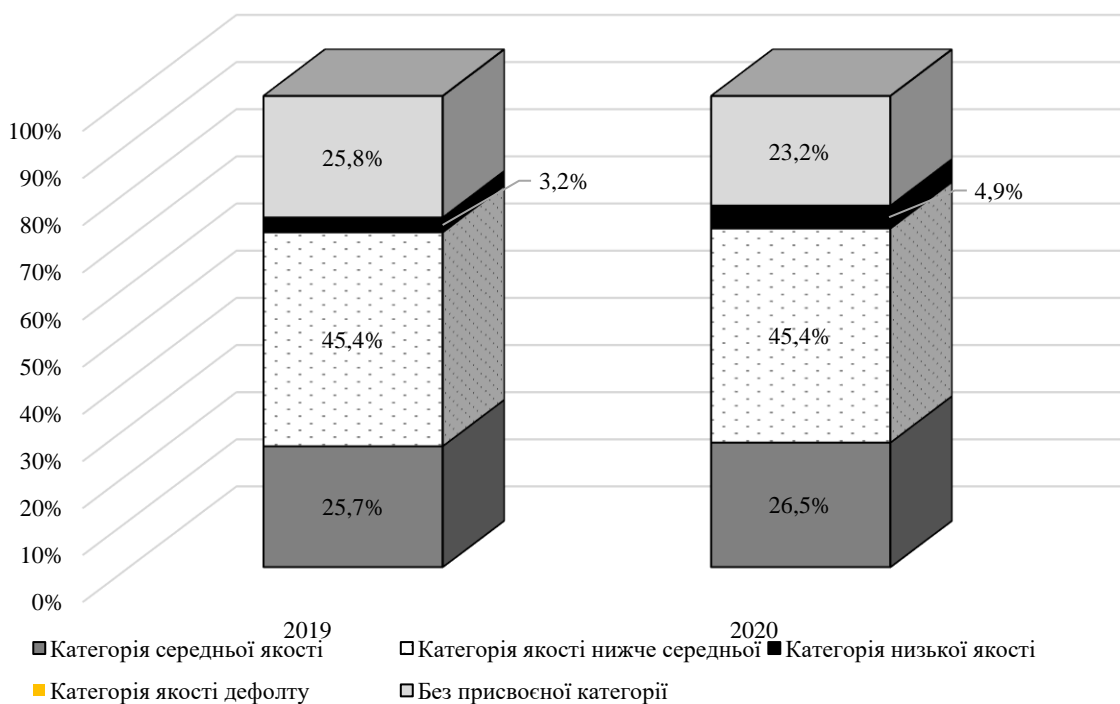

Рисунок 3.6 – Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Укрсиббанк» за рівнями кредитних ризиків (Етап 1 ECLs на 12 місяців), 2019-2020 рр.

В той же час кредити та заборгованість клієнтів без присвоєної категорії протягом 2019-2020 років складають відповідно 25,8 % та 23,2 %.

До кредитів та заборгованості клієнтів Етапу 2 (ECLs на весь строк дії) на кінець 2020 року належить на 5,3 %, структура яких наведена на рис. 3.7.

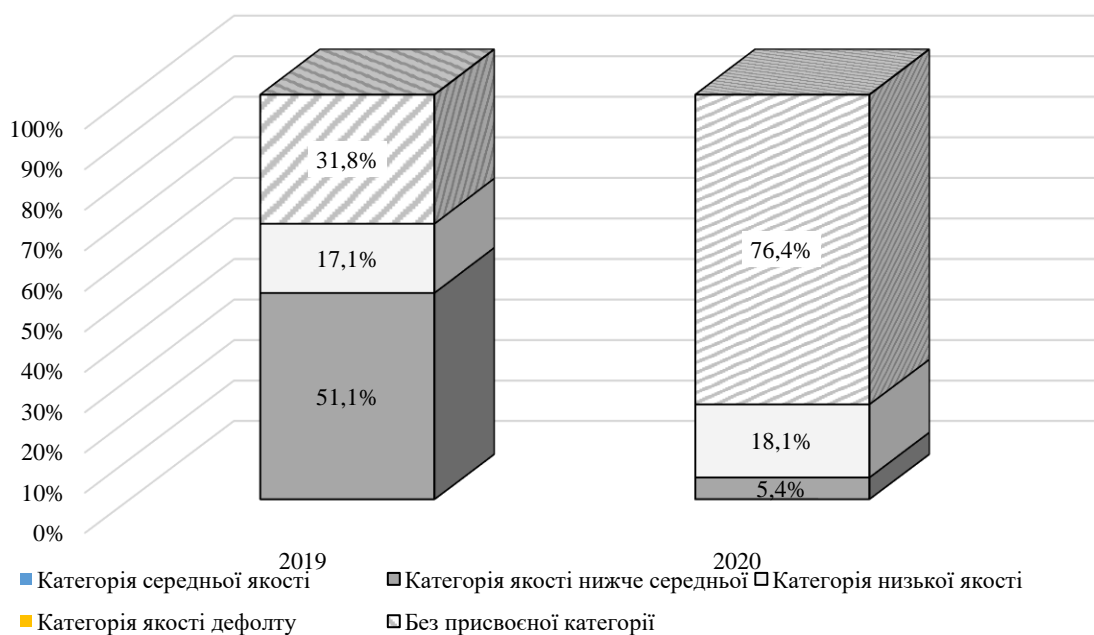

Рисунок 3.7 – Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Укрсиббанк» за рівнями кредитних ризиків (Етап 1 ECLs на 12 місяців), 2019-2020 рр.

Дані рис. 3.7 дозволяють зробити висновок про збільшення частки кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії за результатами 2020 року на 44,6 відсоткових пункти: 2019 рік – 31,8 %, 2020 рік – 76,4 %.

«Станом на 31 грудня 2020 року кредити та заборгованість клієнтів без присвоєної категорії склалися з інструментів, наданих малим та середнім підприємствам, фізичним особам-підприємцям та фізичним особам. Банк оцінює якість цих фінансових активів у залежності від днів прострочення та показників дефолту» [21], табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Кредити та заборгованість клієнтів без присвоєної категорії АТ «Укрсиббанк», 2019-2020 років (складено автором за даним [21])

Категорія	Етап 1 ECLs на 12 місяців		Етап 2 ECLs на весь строк дії		Етап 3 ECLs на весь строк дії		Всього	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Не прострочені	4427344	4560606	1157660	858840	31947	88738	5616951	5508184
1-30 днів прострочення	117638	93339	49804	17074	7339	21623	174781	132036
31-60 днів прострочення	-	-	43830	38855	3414	15298	47244	54153
61-90 днів прострочення	-	-	26864	23978	6225	16012	33089	39990
Статус дефолту	-	-	-	-	1589856	1602823	1589856	1602823
Усього кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії за амортизованою собівартістю	4544982	4653945	1278158	938747	1638781	1744494	7461921	7337186

АТ «Укрсиббанк» кредити та заборгованість клієнтів без присвоєної категорії розділяє на: не прострочені, 1-30 днів прострочення, 31-60 днів прострочення, 61-90 днів прострочення, статус дефолту.

Результати аналізу табл. 3.7 дозволяють зробити висновок, що станом на кінець 2020 року 75,1 % кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії відносяться до категорії не прострочених, рис. 3.8.

Проте зафіксовано і наявність кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії в статусі дефолту: 2018 рік – 21,3 %, 2020 рік – 21,8 %.

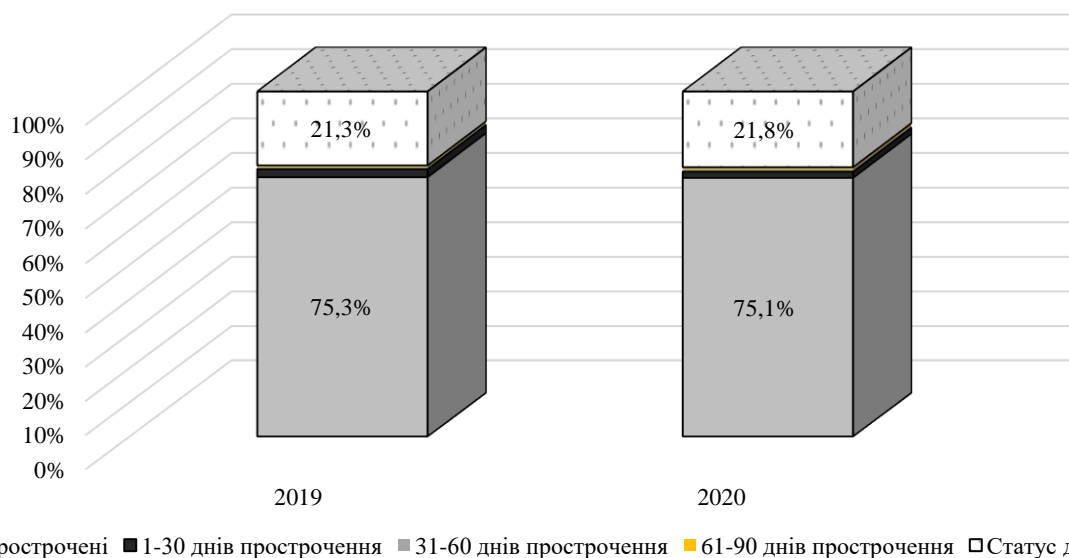

Рисунок 3.8 – Структура кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії АТ «Укрсиббанк», 2019-2020 років

«Станом на 31 грудня 2020 року резерв на покриття очікуваних кредитних збитків за кредитами, оціненими на індивідуальній основі, становив 18 701 тисячу гривень, на колективній основі – 1 958 678 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: на індивідуальній основі – 18 109 тисяч гривень, на колективній основі – 1957 145 тисяч гривень)» [21].

«У 2020 році Банк продав частину свого кредитного портфеля, який, до врахування резерву, становив 620 918 тисяч гривень, за 62 689 тисяч гривень (2019: 473 493 тисячі гривень за 51 031 тисячу гривень)» [21].

Для оцінки ефективності управління кредитною діяльністю доцільно провести аналіз результатів здійснення кредитної діяльності: процентні доходи.

За результатами 2020 року процентні доходи АТ «Укрсиббанк» від кредитної діяльності зменшилися на 1364964 тис. грн або на 31,3% і склали 2993301 тис. грн., табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Процентні доходи АТ «Укрсиббанк» від кредитної діяльності, 2018-2020 рр.

Процентні доходи	2018	2019	Відхилення		2020	Відхилення	
			тис. грн.	тис. грн.		тис. грн.	
Процентні доходи по кредитах, наданих юридичним особам	2545689	2629855	84166	3,3%	1393854	-1236001	-47,0%
Процентні доходи по кредитах, наданих фізичним особам	1271321	1519841	248520	19,5%	1533751	13910	0,9%
Процентні доходи за коштами в інших фінансових установах за строковими кредитами	210167	208569	-1598	-0,8%	65696	-142873	-68,5%
Всього	4027177	4358265	331088	8,2%	2993301	-1364964	-31,3%

Зменшення процентних доходів АТ «Укрсиббанк» від кредитної діяльності відбулося в основному за рахунок зменшення процентних доходів по кредитах, наданих юридичним особам, які в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилися на 1236001 тис. грн. або на 47 %, в 2019 році порівняно з 2018 роком спостерігається збільшення показника на 84166 тис. грн. або на 3,3 %.

Проте показник процентних доходів по кредитах, наданих фізичним особам має позитивну тенденцію, який в 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 248520 тис. грн. або на 19,5 %, в 2020 році порівняно з 2019 роком – на 13910 тис. грн. або на 0,9 %.

Подібні зміни спричинили зміни і в структурі процентних доходів від здійснення кредитної діяльності, рис. 3.9.

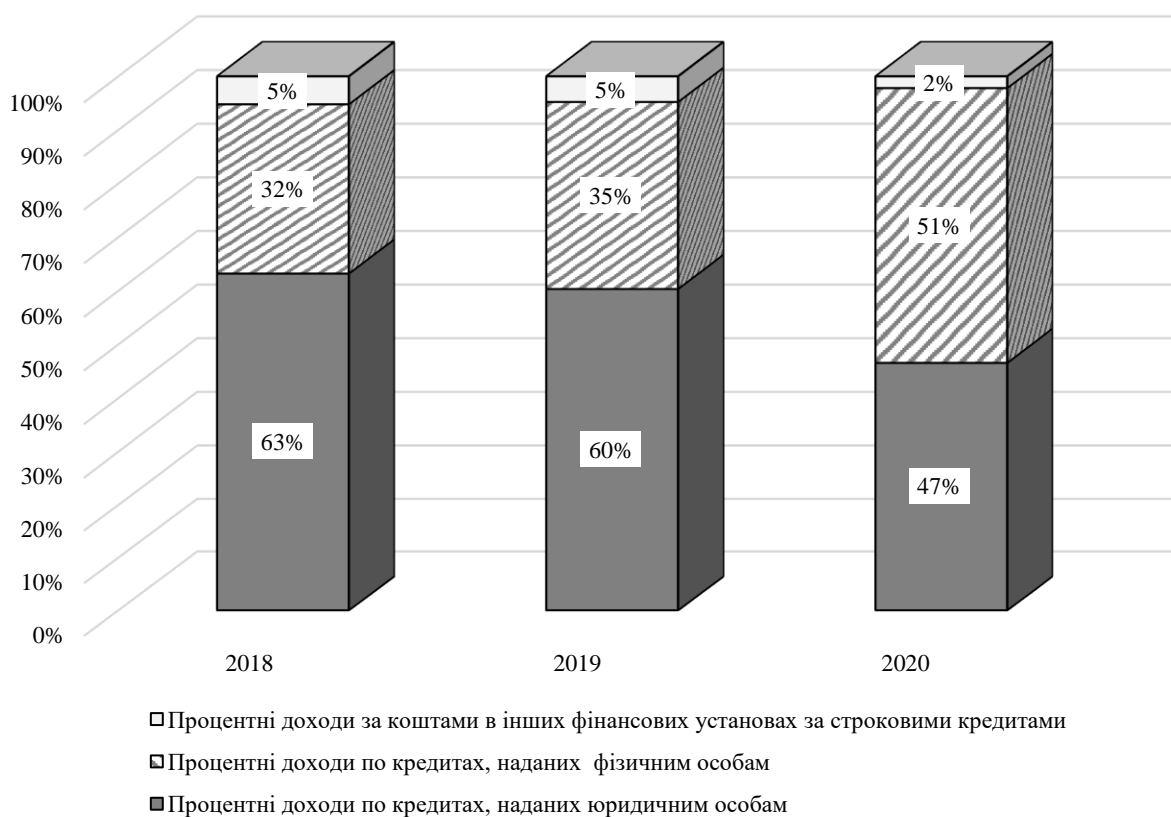

Рисунок 3.9 – Структура процентних доходів від кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк», 2018-2020 рр.

Значну частку в структурі процентних доходів від здійснення кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» протягом 2018-2019 років займають процентні доходи по кредитах, наданих юридичним особам, які станом на кінець 2020 року складають 47 %, що менше значення 2019 року на 14 відсоткових пунктів, відносно 2018 року – на 17 відсоткових пунктів.

Станом на кінець 2020 року найбільша питома вага в структурі процентних доходів кредитної діяльності досліджуваного банку належить процентним доходам по кредитах, наданих фізичним особам, а саме 51 %.

В рамках оцінки управління кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» розраховано показник ефективності як відношення процентного доходу від здійснення кредитної діяльності до обсягу наданих кредитів. В результаті визначено, що за результатами 2020 року рівень ефективності кредитної діяльності в цілому погіршився, рис. 3.10.

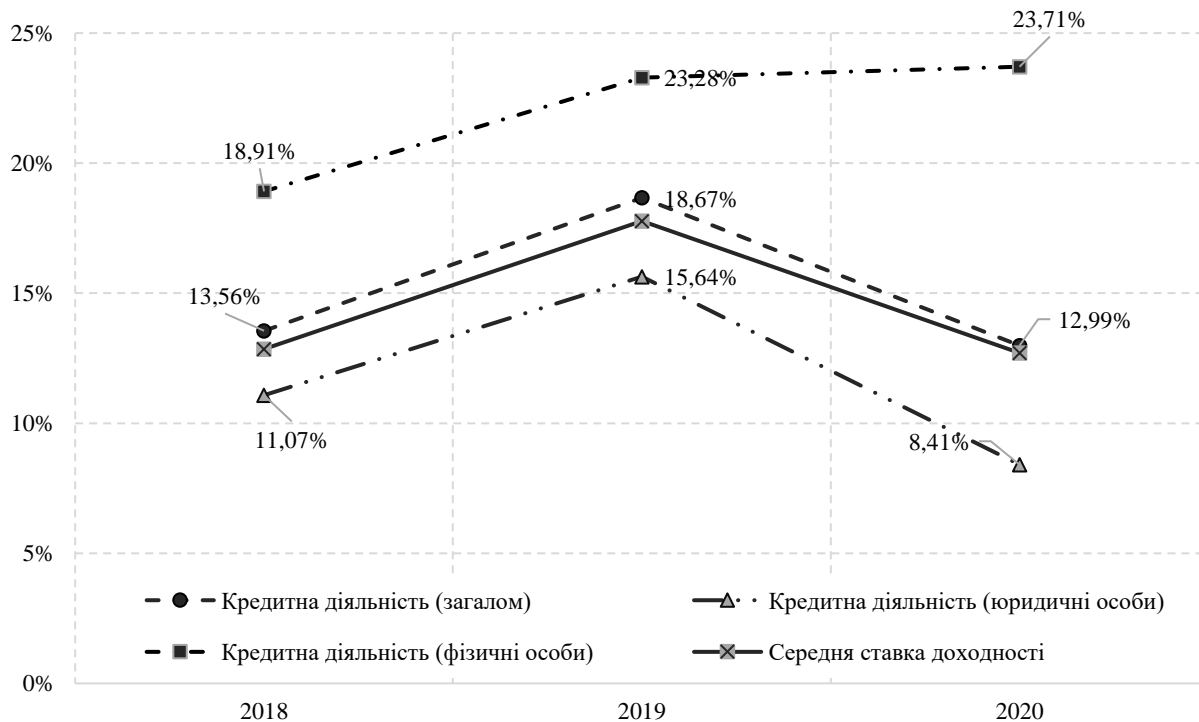

Рисунок 3.10 – Ефективність кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк», 2018-2020 рр. (ставка доходності кредитної діяльності)

На кінець 2020 року показник ефективності кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» в цілому складає 13 %, що менше його значення відносно 2019 року на 5,7 відсоткових пункти; при цьому в 2019 році зафіксовано його зростання відносно 2018 року на 5,11 відсоткових пункти.

Така сама ситуація склалася і в розрізі кредитів наданих юридичним і фізичним особам. Суттєвих негативних змін зазнав показник ефективності кредитів наданих юридичним особам: зростання в 2019 році відносно 2018 року склало 4,56 відсоткових пунктів до рівня 15,64 %, а за результатами 2020 року показник зменшився майже в 2 рази – до рівня 8,4 % (-7,2 відсоткових пункти). Показник ефективності кредитів наданих фізичним особам відносно 2018 року збільшився в 2019 році на 4,37 відсоткових пункти і сягнув значення 23,28 %; за результатами 2020 року показник збільшився на 0,4 відсоткових пункти до рівня 23,7 %.

ВИСНОВОКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Результати теоретичного та аналітичного дослідження проблеми управління кредитною діяльністю АТ «Укрсиббанк» дозволили теоретично узагальнити і вирішити практичне завдання – оптимізувати кредитний портфель банку, що виявляється у розробці відповідних пропозицій щодо збільшення доходності кредитного портфеля. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. У роботі досліджено сутність поняття «кредитна діяльність», його значення і завдання. Таким чином, кредитна діяльність - це комплексний процес із реалізації кредитних операцій із метою отримання прибутку, результатом якого є створення та розміщення на ринку кредитної послуги. Кредитній діяльності притаманні ознаки економічного, правового, соціального та комерційного характеру. Основна мета управління кредитною діяльністю полягає в тому, щоб організувати ефективно розміщення коштів банку в кредити і при цьому забезпечити: оптимальний рівень кредитного ризику; ліквідність; одержання прибутку від позичкових операцій; відповідність діяльності банку потребам економічної політики держави та інші.

2. Основними елементами системи управління кредитною діяльністю є такі: організаційна структура управління кредитним портфелем; розробка стратегії і тактики кредитної політики; аналіз кредитного портфеля з метою покращення його кількісних і якісних характеристик. Ефективність управління кредитною діяльністю банків залежить від грамотної системи кредитного менеджменту, що передбачає таку організацію процесу кредитування, де системно враховані всі фактори, що впливають на кредитний процес у рамках сучасної наукової концепції банківського менеджменту. Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної доходності за допустимого рівня ризику.

3. Для пошуку управлінського рішення щодо оптимальної структури кредитного портфелю застосовують і економіко-математичний апарат методів для вирішення задач оптимізації кредитного портфеля. Однією із моделей є лінійна оптимізаційна модель, «цільовою функцією якої є прибуток банку від кредитних операцій. Функцію прибутку в роботі позначено Z . Вона залежить від часток ресурсів, вкладених у різні кредитні операції». Постановка задачі має наступне формулювання: Нехай необхідно сформулювати оптимальний кредитний портфель на основі інформації про кредитний портфель банку за видами позичальників, питома вага i -го виду кредиту (за видами позичальників) «в загальному кредитному портфелі банку» [25], доходності за ефективною ставкою відсотка (за видами позичальників, r_i), ймовірності дефолту за видами позичальників та кількості видів кредитів (n) [24]. Інтегральний показник, значення якого необхідно максимізувати (Z).

4. В результаті аналізу діяльності АТ «Укрсиббанк» за 2018-2020 рр. визначено, що станом на кінець 2020 року активи АТ «Укрсиббанк» склали 72522 млн. грн., що більше значення 2019 року на 18746 млн. грн або на 34,86%. Протягом всього періоду дослідження спостерігається позитивна тенденція до

збільшення активів. Так, відносно 2013 року (базовий період) за результатами 2020 року обсяги активів Банку збільшилися в 3 рази: 2013 рік – 24115 млн. грн.; 2020 рік – 72 522 млн. грн. Ліквідні кошти банку також мають позитивну тенденцію до зростання: порівняно з 2019 роком зросли на 865 млн. грн або 14,65 %, відносно 2013 року – на 2 800 млн. грн або на 70,55 %. Але при цьому їх частка в структурі активів досліджуваного банку зменшується. За результатами проведеного дослідження, можна зробити висновок, що частка активів досліджуваного банку в активах банківській системі коливається у межах від 1,9 % (2013 рік) до 4 % (2020 р.). Результати аналізу динаміки зміни активів АТ «Укрсиббанк» загалом можна назвати позитивною, у першу чергу за рахунок збільшення валюти балансу за розглянутий період за рахунок прибуткових активів. Але при цьому є певні негативні тенденції щодо кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк».

5. Станом на кінець 2020 року зобов'язання Банку склали 64225 млн. грн, що більше значення 2019 року на 38% або на 17807 млн. грн., що пояснюється збільшенням коштів клієнтів досліджуваного банку на 28 % або на 17678 млн. грн.

6. Станом на початок березня 2021 року АТ «Укрсиббанк» був дуже добре забезпечений ліквідністю, на що вказують показники відповідних нормативів Банку (Н6, LCR_{вв} та LCR_{ів}). За підсумками 2020 року АТ «Укрсиббанк» отримав прибуток в обсязі 1,312 млрд. грн., що на 49,16% менше прибутку, отриманого Банком за підсумками 2019 року. Незважаючи на зниження, фінансовий результат АТ «Укрсиббанк» загалом позитивно оцінюється: в умовах триваючого карантину Банк продемонстрував здатність генерувати вагомий обсяги доходів та прибутку.

7. АТ «Укрсиббанк» є одним із лідерів банківської системи України, про свідчать результати рейтингових оцінок. Результати рейтингової оцінки стійкості банків, представлені на рис. 2.9, свідчать, що АТ «Укрсиббанк» місце банку в рейтинговому списку коливається від руюго (2017-2019 рр.) до шостого (2016 р.). Станом на кінець 2020 року банк займає четверту позицію, що гірше результату 2019 року. За ренкінгом НБУ за розміром активів АТ «Укрсиббанк» останні роки – 2017 – 2020 рр. – займає 8 позицію (серед 169), найгірший результат зафіксовано в 2013 році (14 позиція).

8. З позиції організаційного аспекту визначено, що управління кредитною діяльністю АТ «Укрсиббанк» покладено на кредитні комітети, які складаються з: Кредитного комітету вищого рівня, Кредитного комітету першого рівня, Кредитного комітету Центру з прийняття рішень, Кредитних комітетів Центрів по роботі з простроченою заборгованістю. Загальна кредитна політика АТ «Укрсиббанк» відповідає Глобальній кредитній політиці Групи BNP Paribas, законодавству України, нормативним актам Національного банку України та вимогам Базельської угоди. Загальна кредитна політика – це внутрішній банківський нормативний документ, який регулює основні принципи та вимоги щодо надання кредитів з метою мінімізації ризиків, які виникають у процесі кредитування, та забезпечення високої якості кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк». Загальна кредитна політика – це основний документ, який

регулює кредитну діяльність Банку. Строк дії Загальної кредитної політики необмежений, але її умови підлягають перегляду принаймні щороку.

9. Для забезпечення ефективності та результативності моніторингу кредитного ризику за операціями з корпоративними клієнтами була розроблена та впроваджена комп'ютерна програма під назвою «Управління умовами та фінансовими показниками за кредитними угодами». Ця програма містить інформацію про всі умови та фінансові показники, затверджені кредитними комітетами та зазначені у договорах з клієнтами, а також останні дані про виконання цих умов.

10. Результати аналізу дозволяють зробити висновок про тенденцію до зростання розміру кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» не зважаючи на деякі коливання із ймовірністю 53%. Мінімальне значення кредитного портфелю зафіксовано в 2013 році – 14602 млн. грн; максимальне в 2018 році – 26138 млн. грн. Станом на кінець 2020 року сума наданих Банком кредитів складає 21067 млн. грн, що менше максимального значення на 5 071 млн. грн або на 19%. Протягом 2013-2020 років спостерігається зменшення частки наданих кредитів в структурі активів досліджуваного банку. В 2020 році кредитний портфель АТ «Укрсиббанк» складає лише 29 % частки активів, що менше значення 2019 року (40 %) на 11 відсоткових пункти; відносно 2013 року (61 %) – на 32 відсоткових пункти. Станом на 31 грудня 2020 року кредитний ризик за кредитами та заборгованістю клієнтів за амортизованою собівартістю, без урахування забезпечення та інших кредитних покращень, становив суму у розмірі 21 067 038 тисяч гривень (31 грудня 2019 року: 21 371 168 тисяч гривень).

11. Кредитний портфель банку складається з кредитів фізичних осіб, юридичних осіб та кредитних організацій. протягом 2018 року абсолютна більшість кредитних ресурсів була надана юридичним особам, а саме 77,4%, на кінець 2020 р. їх частка знизилась до 71,9%. Вартість позик фізичним особам за 2018 рік нараховує 6721635 тис. грн., на кінець 2020 р. обсяг складав 6469606 тис. грн., зменшення складає 3,7% (-252 029,00 тис.грн.). Протягом досліджуваного періоду спостерігається стабільність розриву між юридичними та фізичними особами за характером отримання позик.

12. Більшість кредитів наданих Банком у 2018-2020 рр. забезпечені гарантіями та депозитами – 73,8 % (2020 р.). Протягом періоду дослідження спостерігається збільшення частки кредитів, що забезпечені споживчими товарами: 2018 рік – 10,2 %, 2019 рік – 16,3 %, 2020 рік – 17,1 %. Натомість зменшується частка обсяг кредитів, що забезпечуються нерухомістю: 2018 рік – 13,6 %, 2019 рік – 9,1 %, 2020 рік – 8%. Питома вага незабезпечених овердрафтів протягом 2018 – 2020 рр. залишається незмінною – 1,2 %.

13. Визначено, що кредити та заборгованість клієнтів без присвоєної категорії АТ «Укрсиббанк» розділяє на: не прострочені, 1-30 днів прострочення, 31-60 днів прострочення, 61-90 днів прострочення, статус дефолту. Результати аналізу дозволяють зробити висновок, що станом на кінець 2020 року 75,1 % кредитів та заборгованості клієнтів без присвоєної категорії відносяться до категорії не прострочених. Проте зафіксовано і наявність кредитів та

заборгованості клієнтів без присвоєної категорії в статусі дефолту: 2018 рік – 21,3 %, 2020 рік – 21,8 %.

14. Для оцінки ефективності управління кредитною діяльністю проведено аналіз результатів здійснення кредитної діяльності: процентні доходи. За результатами 2020 року процентні доходи АТ «Укрсиббанк» від кредитної діяльності зменшилися на 1364964 тис. грн або на 31,3% і склали 2993301 тис. грн. Зменшення процентних доходів АТ «Укрсиббанк» від кредитної діяльності відбулося в основному за рахунок зменшення процентних доходів по кредитах, наданих юридичним особам, які в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилися на 1236001 тис. грн. або на 47 %, в 2019 році порівняно з 2018 роком спостерігається збільшення показника на 84166 тис. грн. або на 3,3 %. Проте показник процентних доходів по кредитах, наданих фізичним особам має позитивну тенденцію, який в 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 248520 тис. грн. або на 19,5 %, в 2020 році порівняно з 2019 роком – на 13910 тис. грн. або на 0,9 %.

15. В рамках оцінки управління кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» розраховано показник ефективності як відношення процентного доходу від здійснення кредитної діяльності до обсягу наданих кредитів. В результаті визначено, що за результатами 2020 року рівень ефективності кредитної діяльності в цілому погіршився: складає 13 %, що менше його значення відносно 2019 року на 5,7 відсоткових пункти; при цьому в 2019 році зафіксовано його зростання відносно 2018 року на 5,11 відсоткових пункти. Суттєвих негативних змін зазнав показник ефективності кредитів наданих юридичним особам: зростання в 2019 році відносно 2018 року склало 4,56 відсоткових пунктів до рівня 15,64 %, а за результатами 2020 року показник зменшився майже в 2 рази – до рівня 8,4 % (-7,2 відсоткових пункти). Показник ефективності кредитів наданих фізичним особам відносно 2018 року збільшився в 2019 році на 4,37 відсоткових пункти і сягнув значення 23,28 %; за результатами 2020 року показник збільшився на 0,4 відсоткових пункти до рівня 23,7 %.

Отже, в результаті отриманих результатів аналізу управління кредитною діяльністю та кредитним портфелем АТ «Укрсиббанк» спостерігаються наступні основні проблеми:

- частка кредитів і заборгованостей в активах банку з простроченими платежами;
- в кредитному портфелі більше 20% займають кредити в статусі дефолту, що свідчить про низьку ймовірність їх погашення;
- значне зменшення обсягів кредитування по всіх категоріях позичальників, що може свідчати про недостатність заходів щодо просування кредитних продуктів серед потенційних позичальників.

Для вирішення зазначених проблем АТ «Укрсиббанк» рекомендується:

Розробити оптимальну модель кредитного портфелю. За методикою визначення оптимального рівня кредитного портфелю, описаною в першому розділі сформуємо існуючі показники та обмеження щодо побудови моделі доходність/ризик в табличному вигляді (Додаток В).

Отже, результати проведених розрахунків дозволяють нам сформулювати такі характеристики вихідних даних для побудови моделі:

Фактична питома вага кредитів фізичним особам в структурі кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» станом на кінець 2020 року складає 28 % (0,28); кредитів юридичним особам – 72 % (0,72), серед них корпоративному бізнесу – 35% (0,35), малому та середньому бізнесу – 37% (0,37);

Доходність (гі) кредитів фізичним особам – 23,71 % (0,2371); кредитів корпоративному бізнесу – 8,41 % (0,0841); малому та середньому бізнесу – 8,41 % (0,0841);

Ймовірність дефолту по кредитах фізичним особам - 0,28; корпоративного бізнесу - 0,13; малого та середнього бізнесу – 0,2;

Обмеження моделі: питома вага кожної категорії кредиту має бути не менше 10 % (0,1) та не більше 50% (0,5); сумарний обсяг кредитного портфелю не більше 23044417 тис. грн (дані 2020 року).

Отже, в структурі кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» частка кредитів фізичним особам складає 28%, кредити МСБ – 37%, кредити юридичним особам – 35%.

В результаті розрахунків (з урахуванням обмежень) необхідно знайти оптимальну структуру, за якої досягався б максимум доходності і мінімум ризиків. Ймовірність дефолту обчислена шляхом ділення обсягу прострочених кредитів за кожним видом позичальників на загальний обсяг кредитного портфеля банку.

На основі моделі сформовано оптимальний кредитний портфель банку, при якому його доходність була б максимальною, за умови, виконання обмежень щодо ймовірності дефолту по кожній групі позичальників. За допомогою інструменту аналізу і оптимізації «Пошук рішення» в Excel проведено відповідні розрахунки (Додаток Г), результати яких наведено в Додатку Д.

Згідно розрахунку, відповідно до моделі, пропонується питому вагу кредитів фізичним особам збільшити до 50% в структурі портфелю, кредити юридичним особам зменшити до 10% від загальної, а кредити МСБ збільшити до 40% (рис. Д.1 додатку Д).

Це дозволить при існуючому рівні доходності за кожним видом позичальників збільшити процентні доходи по кредитах фізичним особам на 79% (+1202042,88 тис. грн.), по кредитах МСБ на 8% до 777751,17 тис. грн., по кредитах юридичним особам процентні доходи зменшаться на 71%. При цьому загальний обсяг процентних доходів збільшиться на 775865,35 тис. грн. (27%).

За існуючого рівня проблемної заборгованості по кожному виду позичальників, згідно запропонованої моделі, загальний її рівень збільшиться на 808859,04 тис. грн. (18%), в структурі збільшиться обсяг по кредитах фізичним особам на 1419536,09 тис. грн., кредитам МСБ на 138266,50 тис. грн., та по кредитах юридичним особам на -748943,55 тис. грн.

При цьому необхідно зазначити, що модель доцільно розраховувати за видами кредитних продуктів, а не за категоріями позичальників – при цьому механізм обчислення зберігається.

За рахунок оптимізації кредитного портфелю досягаються завдання кредитної політики банку. Одним із елементів кредитної політики банку є аналіз платоспроможності (кредитоспроможності) потенційних позичальників.

Враховуючи рекомендації щодо збільшення частки кредитування фізичних осіб в структурі кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк» доречно провести заходи щодо вдосконалення оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника-фізичну особу із застосуванням моделей скорингу та інтелектуального аналізу даних на базі адаптації існуючих практик.

«В сучасних умовах для оцінки кредитоспроможності позичальника оптимальним варіантом вважається застосування скорингових моделей, оскільки скоринг дає можливість визначити клас позичальника миттєво, та не потребує значних витрат на навчання персоналу. В процесі кредитування застосовуються різні види скорингу» [27].

«Кредитний скоринг (від англ. score - бал) - це система оцінки кредитоспроможності банками, що на основі кредитної історії оцінює ймовірність дефолту потенційного позичальника, виходячи з його соціально-демографічних характеристик. Маючи базу даних поганих і гарних кредитів, фінансова установа за допомогою статистичних інструментів може виявити фактори, що впливають на здатність і бажання клієнта повернути борг. Загально прийнято, що існує кореляція між певними соціальними даними і надійністю позичальника» [28].

«На будь-яких етапах кредитної історії за допомогою скорингу можливе вирішення різноманітних завдань. З огляду на специфіку наявної інформації існує чотири види кредитного скорингу – аплікаційний, поведінковий і колекторський та скоринг оцінки можливості шахрайства» [28].

«1.Скоринг за актуальними даними протягом оформлення заявки (application scoring) – оцінка кредитоспроможності потенційних позичальників за наданою інформацією упродовж кредитної трансакції».

2.»Скоринг протягом кредитного періоду (behavioral scoring), коли оцінка динаміки стану кредитного рахунку позичальника дозволяє математично оцінити ймовірність повернення кредиту. Скорингові моделі ймовірності, що використовуються для цього, дозволяють спрогнозувати зміну платоспроможності позичальника, визначити оптимальні ліміти за кредитною карткою тощо» [29].

3. «Оцінка ймовірності повного або часткового повернення кредиту (collection scoring) пропонує визначення пріоритетних напрямів роботи щодо позичальників, коли їхній кредитний рахунок класифікують як «незадовільний». Такий вид використовується за умов порушення позичальником зобов'язань щодо погашення кредиту. Згідно з результатами багатьох досліджень майже 40% неплатежів припадає на позичальників, які невимушено забувають внести платіж за кредитом. Підтримка скоринговою системою collection-скорингу дозволяє автоматично ліквідувати цю заборгованість» [28].

4. «Оцінка можливості шахрайства (fraud scoring) визначає ймовірність потенційних неправомірних дій позичальника. Як правило, цей метод використовується разом з application- і behavioral-скорингом вірогідного аналізу

позичальників. За даними українських банків, під шахрайство підпадає до 10% усіх неплатежів» [28].

Як зазначають фахівці, «...у типовій скоринговій моделі – від 13 до 25 параметрів: 13 – для споживчого кредитування і 25 – для автокредитування чи 13 іпотеки. Звичайно, для повної та ефективної оцінки кредитоспроможності позичальника 25 параметрів є замало, тобто це говорить про те, що відібрані показники повинні бути найвагомішими при обчисленні кредитоспроможності кожного окремого позичальника» [30].

«Успішність скорингової моделі пояснюють деякі ключові фактори: неупередженість оцінки (скоринг відмежовує суб'єктивність оцінок, традиційно пов'язану з кредитними рішеннями); стандартизація кредитних оцінок; можливість автоматизації; контроль (завдяки стандартизації кредитних банкам не важко контролювати і відстежувати ефективність кредитних рішень); зростання дохідності (автоматизація знижує витрати на ручне опрацювання заявок на кредит до мінімуму)» [31].

«Популярним підходом, щодо вирішення завдання оцінки кредитоспроможності фізичних осіб є застосування алгоритмів, що вирішують задачу класифікації, а саме віднесення будь-якого об'єкта (потенційного позичальника) до одного із задалегідь відомих класів («хороший»/«поганий»). Такого роду завдання можуть вирішуватися за допомогою дерев рішень» [28].

Отримана в результаті використання цього методу модель – це зручний засіб представлення правил у вигляді ієрархічної, послідовної структури, де кожний об'єкт потрапляє в єдиний для нього кінцевий вузол. Під правилом розуміється логічна конструкція, представлена у формі «якщо..., то...».

Менеджери найчастіше дають перевагу даному підходу за його наочність та інтуїтивну зрозумілість процесу прийняття рішення у вигляді простих та зрозумілих правил (Додаток Е).

У відповідь на визначені недоліки кредитної діяльності АТ «Укрсиббанк» доречно поліпшити процес повернення проблемних кредитів юридичних осіб за рахунок вибору найбільш раціональних способів роботи з простроченими позиками для кожного конкретного підприємства.

«Комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості проблемного кредиту, може включати такі дії:

- а) залучення додаткового забезпечення: додаткових гарантій або поручительств, заставу майна або нерухомості;
- б) продаж частини забезпечення;
- в) урядові гарантії повернення позики (отримання коштів бюджету для погашення позики і відсотків по ній);
- г) погашення кредиту за рахунок продажу активів позичальника;
- д) посилений контроль дебіторської заборгованості та матеріальних запасів з боку банку, за рахунок чого вивільняється грошовий потік для оплати платежів за кредитом;
- е) накладення штрафних санкцій;
- ж) погашення кредиту за рахунок залучення позичальником додаткового капіталу і фінансової допомоги» [16].

АТ «Укрсиббанк» активно використовується практика реструктуризації заборгованості, однак залишається значна частка прострочених кредитів юридичних осіб, де цей інструмент погашення заборгованості виявився неефективним. При виборі варіанту погашення простроченої заборгованості юридичних осіб доречно звернути увагу на такому способі як поступка прав вимог, що укладаються між банком і новими кредиторами.

«Переваги поступки прав вимог полягають в допомозі кредитору з метою позбавлення від витрат, пов'язаних з поверненням проблемних кредитів, фокусування на своїй основній діяльності, позбавлення від необхідності резервування додаткових коштів, передбачених для компенсації можливих втрат, поповнення оборотних коштів, часткового покриття своїх збитків, поліпшення офіційних статистичних показників за рахунок зниження частки проблемних кредитів» [28]. «Недоліки цього варіанту для кредитора складаються в неможливості повернути всю суму в повному обсязі і упущену вигоду, проте цей інструмент повернення проблемної заборгованості часто стає найбільш ефективним з точки зору швидкості повернення коштів і більшої суми повернення коштів щодо інших методів».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малахова О.Л., Тетюк С.В. Кредитна діяльність банків як базова передумова забезпечення фінансової стійкості банківської системи України [Текст]. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. Тернопіль : ВПЦ ТНЕУ “Економічна думка”, 2014. Том 16. № 1. С. 275-284
2. Стельмах В. С. Енциклопедії банківської справи України [Текст]: посібник.- К.: Молодь ін Юре, 2001. - 352 с.
3. Волкова В.В., Волкова Н.І., Ставська К.А. Концепція вдосконалення оцінки якості кредитного портфеля в управлінні кредитною діяльністю банку. *Економіка і організація управління*. № 1 (41). 2021. С. 30-39.
4. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 109–117.
5. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа. К.: Знання, 2008, 361 с.
6. Толстошеева А.В. Забезпечення безпеки кредитної діяльності банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2015. 22 с.
7. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2014. 23 с.
8. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. – Ужгород : Гельветика, 2018. Вип. 20 №Ч. 2. С. 166- 170
9. Маслова А.Ю. Системний підхід до визначення особливостей кредитної діяльності банків у сучасних умовах економічного розвитку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1 (10) 201 с.
10. Крупка М. І. Економічна сутність проблемного кредиту у банківській діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 209-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2016_26
11. Муха І. П. Роль кредиту в діяльності банків. *Наука й економіка*. 2016. Вип. 2. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2016_2_9
12. Денисенко М.П., Кабанов В. Г., Худолій Л. М. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посіб. К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 339 с.
13. Валильчак С. В. Кредитна діяльність банків та її вплив на економічну безпеку держави. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2014. № 4. С. 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2014_4_20
14. Волкова Н.І., Кункель А.О. Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки. *Економіка і організація управління*. № 1 (29). 2018. С. 52-63.
15. Довгань Ж. М. Особливості управління кредитною діяльністю банківських установ в сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 43–55.
16. Зверук Л. А. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 349-357. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_1_52

17. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова НБУ від 30.06.2016 р. № 351 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

18. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посіб. 6-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 318 с.

19. Дзюблюк О.В., Прийдун Л.М. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 295 с.

20. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.bank.gov.ua>

21. АТ «Укрсиббанк». Офіційна сторінка. URL: <https://my.ukrsibbank.com/ua/about-bank/financial-reports/>

22. МінфінМедіа. Офіційна сторінка. URL: www.minfin.com.ua

23. Рейтингове агентство «Експерт-Рейтинг». Офіційна сторінка. URL: <http://www.expert-rating.com/>

24. Сокиринська І. Г., Валенюк Н. В., Суботіна Г. О. Оптимізація структури кредитного портфелю банку в контексті підвищення ефективності його діяльності. *Економічний вісник*, 2017, №3 С.78-86

25. Колодізев О. М. Оптимізація кредитного портфеля банку за критеріями прибутковості, ризику та ліквідності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. - 2015. Вип. 1. С. 19-27.

26. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Положення НБУ від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

27. Вовчак О.Д., Н. М. Руцишин. Банківська справа: Навч. посіб. Львів: «Новий Світ – 2000», 2008. 560 с.

28. Allison P.D. Logistic regression using the SAS system: theory and application. Cary: SAS Institute Inc., 1999. 287 p.

29. Вдовенко Л. О. Економічна сутність та значення кредитоспроможності підприємств. *Облік і фінанси*, 2012. №1. С. 108-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2012_1_23 .

30. Anderson B. S. Developing Credit Scorecards Using SAS Credit Scoring for Enterprise Miner 5.3. Cary: SAS Institute Inc, 2009. 41 p.

31. Liu Y. New issues in credit scoring application / Institut für Wirtschaftsinformatik: Arbeitsberich, 2001. № 16.

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Окремий звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Грошові кошти в касі	7	2 190 833	2 332 174
Кошти в Національному банку України та обов'язкові резерви	7	3 135 959	2 458 291
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою вартістю	8	10 141 451	12 312 124
Деривативи	26	20 577	12 402
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою вартістю	9	21 371 168	26 137 962
Цінні папери та інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства	10	13 333 834	5 506 794
Майно та обладнання	11	1 249 192	1 218 782
Інвестиційна нерухомість		4	172
Нематеріальні активи	11	521 649	475 095
Відстрочені податкові активи та передоплати з поточного податку на прибуток	22	609 829	445 227
Інвестиція в асоційоване підприємство, утримуване для продажу	12	-	129 281
Інші активи	13	622 724	984 784
УСЬОГО АКТИВІВ		53 197 220	52 013 088
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою вартістю		3 979	5 927
Деривативи	26	702	7 387
Кошти клієнтів	14	45 424 255	41 115 607
Інші зобов'язання	15	740 023	1 091 945
Субординований борг	16	249 348	3 066 893
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		46 418 307	45 287 759
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	17	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	17	811 229	811 229
Нерозподілений прибуток		898 422	844 838
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		6 778 913	6 725 329
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		53 197 220	52 013 088

Затверджено до випуску та підписано:

А. Б. Кашперук,
Виконувач обов'язків голови Правління
АТ «УКРСИББАНК»

Г. П. Опачанська,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

26 березня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2020 року
У тисячах українських гривень

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Грошові кошти в касі	7	3 559 826	2 190 833
Кошти в Національному банку України та обов'язкові резерви	7	3 042 109	3 135 959
Кошти в інших фінансових установах за амортизованою собівартістю	8	23 502 763	10 151 526
Деривативи	28	3 398	20 577
Кредити та заборгованість клієнтів за амортизованою собівартістю	9	21 067 038	21 371 168
Цінні папери та інвестиції	10	18 309 865	13 341 326
Майно та обладнання	11	1 248 969	1 230 895
Інвестиційна нерухомість		4	4
Нематеріальні активи	11	527 888	521 688
Поточні податкові активи	24	231 930	527 214
Відстрочені податкові активи	24	97 539	82 615
Активи із права користування	12	268 557	-
Інші активи	13	438 547	622 902
УСЬОГО АКТИВІВ		72 298 433	53 196 707
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед іншими фінансовими установами за амортизованою собівартістю		2 947	3 979
Деривативи	28	4 587	702
Кошти клієнтів	14	63 007 518	45 340 073
Зобов'язання з поточного податку на прибуток	24	850	4 263
Орендні зобов'язання	15	248 771	-
Інші зобов'язання	16	866 623	740 342
Субординований борг	17	-	249 348
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		64 131 296	46 338 707
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	19	811 229	811 229
Резерви переоцінки		-	981
Нерозподілений прибуток		2 286 615	968 424
Усього власного капіталу, який належить Групі		8 167 106	6 849 896
Неконтрольована частка		31	8 104
УСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		8 167 137	6 858 000
УСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		72 298 433	53 196 707

Затверджено до випуску та підписано:

Л. Дюбуш,
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»

Т. В. Семенюк,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

25 березня 2021 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

**Окремий звіт про прибутки або збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2019 року
У тисячах українських гривень**

	Примітки	За 12 місяців 2019 року	За 12 місяців 2018 року
Процентні доходи	19	5 236 310	4 584 242
Процентні витрати	19	(1 030 141)	(705 709)
Комісійні доходи	20	2 304 140	2 148 021
Комісійні витрати	20	(567 150)	(523 440)
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативів	26	566 811	484 967
Чистий прибуток від цінних паперів та інвестицій, які оцінюються за справедливою вартістю, із відображенням переоцінки у складі прибутку або збитку		7 167	37
Чистий збиток від іншої діяльності		(79 300)	(3 872)
Зменшення корисності активів, утримуваних для продажу	12	-	(84 294)
Зменшення корисності інвестицій у дочірні підприємства	10	(49 970)	-
Чисті доходи від банківської діяльності		6 387 867	5 899 952
Витрати, пов'язані з персоналом		(1 964 022)	(1 612 136)
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(1 074 502)	(992 647)
Знос та амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання та нематеріальних активів		(354 446)	(283 594)
Чисті операційні доходи		2 994 897	3 011 575
Резерв під очікувані кредитні збитки	23	(153 286)	121 282
Чисті операційні доходи		2 841 611	3 132 857
Чисті доходи від необоротних активів		29 589	35 462
Прибуток до оподаткування		2 871 200	3 168 319
Витрати з податку на прибуток	22	(290 752)	(508 462)
Чистий прибуток за звітний період		2 580 448	2 659 857
Усього сукупних доходів за звітний період		2 580 448	2 659 857
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	18	2,73	2,81
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	18	82,45	84,98
Затверджено до випуску та підписано:			
 А. В. Кашперук, Виконувач обов'язків голови Правління АТ «УКРСИББАНК»		 Г. П. Опачанська, Головний бухгалтер – Начальник Управління фінансового та податкового обліку Департаменту фінансів АТ «УКРСИББАНК»	

26 березня 2020 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про прибутки або збитки та інші сукупні доходи
за рік, який закінчився 31 грудня 2020 року

У тисячах українських гривень

	Примітки	За 12 місяців 2020 року	За 12 місяців 2019 року
Процентні доходи	21	3 958 139	5 236 310
Процентні витрати	21	(662 877)	(1 030 138)
Комісійні доходи	22	2 273 094	2 304 140
Комісійні витрати	22	(567 216)	(567 564)
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти, торгових операцій з іноземною валютою та деривативів	28	601 611	567 787
Чистий прибуток від цінних паперів та інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		17 764	10 603
Чистий збиток від іншої діяльності		(29 531)	(79 927)
Чисті доходи від банківської діяльності		5 590 984	6 441 211
Витрати, пов'язані з персоналом		(2 143 111)	(1 964 264)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(1 076 543)	(1 089 509)
Знос та амортизація приміщень, вдосконалень орендованого майна, обладнання, нематеріальних активів та активів із права користування		(464 343)	(353 682)
Чисті операційні доходи		1 906 987	3 033 756
Резерв на покриття очікуваних кредитних збитків	25	(310 607)	(153 286)
Чисті операційні доходи		1 596 380	2 880 470
Чисті доходи від необоротних активів		11 165	29 589
Прибуток до оподаткування		1 607 545	2 910 059
Витрати з податку на прибуток	24	(283 149)	(295 015)
Чистий прибуток за звітний період		1 324 396	2 615 044
Усього сукупних доходів за звітний період		1 324 396	2 615 044
Прибуток, який належить:			
Власникам Групи		1 323 617	2 613 787
Неконтрольованій частці		779	1 257
Прибуток за рік		1 324 396	2 615 044
Усього сукупних доходів, які належать:			
Власникам Групи		1 323 617	2 613 787
Неконтрольованій частці		779	1 257
Усього сукупних доходів за рік		1 324 396	2 615 044
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	19	1,40	2,76
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	19	42,31	83,55

Затверджено до випуску та підписано:

Л. Дюпуш,
Голова Правління АТ «УКРСИББАНК»Т. В. Семенюк,
Головний бухгалтер – Начальник Управління
фінансового та податкового обліку Департаменту
фінансів АТ «УКРСИББАНК»

25 березня 2021 року

Таблиця В.1 – Вихідні дані для побудови оптимальної структури кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк»

	Кредити фізичним особам	Кредити малому та середньому бізнесу	Кредити корпоративному бізнесу	Загальна сума	Доходність портфелю (максимум)
Питома вага (кі, фактичне)	0,28	0,37	0,35	1	
Питома вага (кі, розрахункове)				1	
Доходність (гі)	0,2371	0,0844	0,0841		
Ймовірність дефолту	0,28	0,2	0,13		
Обсяг портфелю					
<i>Обмеження:</i>					
Питома вага, не менше	0,1				
Питома вага, не більше	0,5				
Обсяг портфелю	23044417				

$$Z = \sum_{i=1}^n (LP_i \times r_i) \rightarrow \max,$$

	Кредити фізичним особам	Кредити малому та середньому бізнесу	Кредити корпоративному бізнесу	Загальна сума	Доходність портфелю
Питома вага (кі, фактичне)	0,28	0,37	0,35	=SUM(B3:D3)	=B7*B5+D5*D7+C5*C7
Питома вага (кі, розрахункове)				=SUM(B4:D4)	=B4*B6+D6*D4
Доходність (гі)	0,2371	0,16	0,0841		
Ймовірність дефолту	0,28	0,2	0,13		
Обсяг портфелю	=B4*B11	=C4*B11	=D4*B11	=SUM(B7:D7)	
<i>Обмеження:</i>					
Питома вага, не менше	0,1				
Питома вага, не більше	0,5				
Обсяг портфелю	23044417				

Рисунок В.1 – Вихідні дані оптимізаційної моделі в MS Excel

Параметри розв'язувача

Оптимізувати цільову функцію:

До: Максимум Мінімум Значення:

Змінюючи клітинки змінних:

Підлягає обмеженням:

Зробити необмежені змінні не від'ємними

Виберіть метод розв'язання:

Метод розв'язання

Для розв'язання гладких нелінійних задач виберіть розв'язувач нелінійних задач за методом зведеного градієнта. Для розв'язання лінійних завдань виберіть розв'язувач за симплекс-методом, для негладких завдань виберіть розвиваний розв'язувач.

Модуль «Пошук рішення» для пошуку структури оптимального кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк»

Таблиця Д.1 – Результати розрахунку оптимального кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк»

Показники	Кредити фізичним особам	Кредити малому та середньому бізнесу	Кредити корпоративному у бізнесу	Загальна сума
Питома вага (кі, фактичне)	0,28	0,37	0,35	1
Питома вага (кі, розрахункове)	0,5	0,4	0,1	1
Процентні доходи	1529872,76	719419,83	678312,41	2927605
Доходність (гі)	0,2371	0,0844	0,0841	
Ймовірність дефолту	0,28	0,2	0,13	
Обсяг портфелю	6452436,76	8526434,29	8065545,95	23044417
Обсяг портфелю розрахований	11522208,5	9217766,8	2304441,7	23044417
Зміна обсягу кредитів	5069771,74	691332,51	-5761104,25	0
Процентні доходи (розрахункові)	2731915,64	777751,17	193803,55	3703470,35
Зміни процентних доходів	1202042,88	58331,34	-484508,87	775865,35
Обсяги проблемного портфелю	1806682,29	1705286,86	1048520,97	4560490,12
Обсяги проблемного портфелю (розрахункові)	3226218,38	1843553,36	299577,421	5369349,16
Зміни проблемного портфелю	1419536,09	138266,50	-748943,55	808859,04

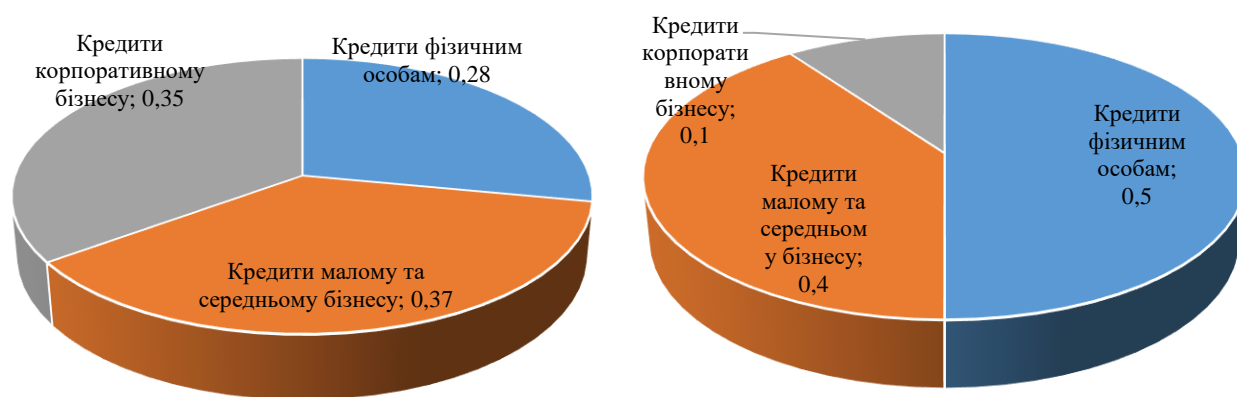

Рисунок Д.1 – Структура кредитного портфелю АТ «Укрсиббанк»: фактичний (а), розрахунковий оптимальний (б)

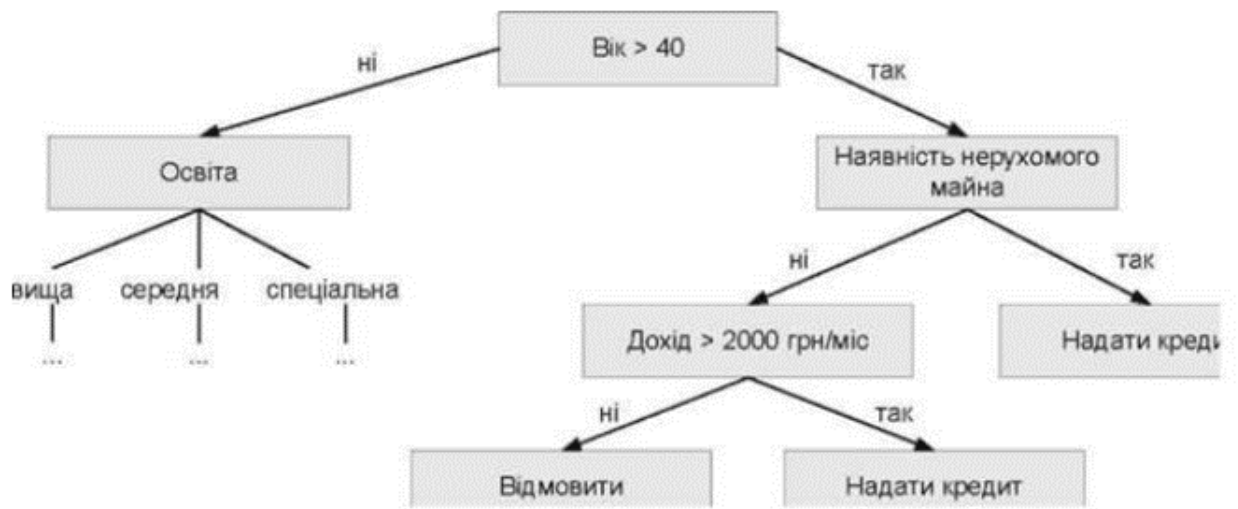

Рисунок Е.1 – Приклад побудованого дерева рішень